

Medborgarförslag

Ärendenummer: #179719 | Inskickat av: MALIN NORDIN | 2022-11-15 23:30

Beskriv ditt medborgarförslag

Hundrastgård på Malmen

Mitt önskemål / förslag är att bygga en enkel hundrast gård på malmen

Förslag lilla parken på nygatan eller på grönytan bakom nya ishallen / vid simhallen

Detta skulle öka trivseln på Malmen med närområde

Ligger bra emellan kalmarsundsparkens och funkabo.

Skulle bli en naturlig mötesplats för ensamma. Speciellt äldre. Många äldre med hund på Malmen

Beskriv vilka förbättringar ditt medborgarförslag skulle innebära

Sociala kontaktytor för pensionärer med / utan hund. Trevligt att titta på hundar som leker. Träffar dagligen ensamma pensionärer med hund.

Många hundar i Kalmar och skulle öka trivseln och även säkerheten då man på ett naturligt sätt träffat grannar

Kalmar kommun

Medborgarförslag

Ärendenummer: #179111 | Inskickat av: KAJ HOLST | 2022-11-08 18:01

Beskriv ditt medborgarförslag

MEDBORGARFÖRSLAG till Kalmar kommun:

Digitala informationsskärmar

Kalmar kommun måste förbättra informationen till de invånare som lever utanför Kalmars centrum. Vi behöver få löpande och aktuell information om vad kommunen planerar för det egna området. Vi, som bor på Skäggenäs kräver därför att

Kommunala Digitala informationsskärmar

sätts upp på lämpliga ställen på Skäggenäs så att invånarna slipper lyssna till rykten och felaktig information. Samma informationsbehov har även invånarna i Läckeby, Kåremo och Slakmöre och givetvis i övriga småorter i Kalmar kommun. Informationsskärmarna kan t.ex. placeras vid de nya busshållplatser som planeras.

Drag Rockneby 2022-11-08

Kaj Holst

Medborgarförslag

Ärendenummer: #180010 | Inskickat av: MARIETTE KARLSSON | 2022-11-18 14:50

Beskriv ditt medborgarförslag

"Matbidrag" i all ära till personal som sliter och slitit speciellt under pandemin. Men jag anser att det är mycket viktigare att jobba för att folk kommer tillbaka till träning väldigt många som sade upp sina träningskort under pandemin och helt förståeligt. Särskilt viktigt att dom som går på golvet (vårdfolket) även på Gata Park kommer igång.

Träning vet man enl vetenskap hur viktigt det är för hälsan så väl ung som äldre. Vi har ett av dom bästa gymen i Kalmar som satsar brett och det finns något för alla. Friskis & Svettis.

Om man ist ger personal 6 veckors träning så hinner man prova på många pass men även Egym / Smartgym som är en fantastisk satsning.

Jag arbetar själv sedan 39 år tillbaka i vården och vet att min träning gör att jag orkar mer och är piggare. Hellre frisk än sjuk.

Låt oss bli ett kalmar på kartan för friskare personal.

Beskriv vilka förbättringar ditt medborgarförslag skulle innebära

Förbättrad hälsa hos personal

Hälsofrisk vs Hälsosjuk

Långsiktigt

Hållbart

Starkare fysiskt och mentalt

En liten satsning som påverkar personalen mycket

Kalmar kommun

Medborgarförslag

Ärendenummer: #180044 | Inskickat av: MARIETTE KARLSSON | 2022-11-19 14:23

Beskriv ditt medborgarförslag

Förslag är att anlägga ett övergångsställe vid busshållplatserna Snurrom. För en säkrare övergång. Som det är just nu finns det bara ett vid rondellen och dit går inte folk för att ta sig över vägen. Det är även många från området "Hemvägen" som åker buss och rör sig längs med vägen.

Beskriv vilka förbättringar ditt medborgarförslag skulle innebära

Tryggare för alla trafikanter som ska passera till och från bussarna.

Kalmar kommun

Medborgarförslag

Ärendenummer: #180575 | Inskickat av: Bert Erik Pettersson | 2022-11-24 11:56

Beskriv ditt medborgarförslag

Jag skulle önska att hållplatsen Choklad fabriken ändrades till Friskis&Svettis.

Beskriv vilka förbättringar ditt medborgarförslag skulle innebära

Det skulle innebära att jag slapp bli påmind om en arbetsplats där jag jobbade vid en maskin 3 dagar innan jag skadades och miste höger arm och blev förlamad år 1979.

Skulle också ge en bättre bild av vad Kalmar har för verksamhet idag. Nordchoklad finns nämligen inte i Kalmar.

Det är inte speciellt kul att bli påmind om en arbetsplats som har orsakat. 42 års lidande.

Dessutom skulle personer som normalt kommer från andra kommuner och flyttar in i Kalmar kunna upptäcka att vi har Friskis & Svettis i Kalmar.

Kalmar kommun

Medborgarförslag

Ärendenummer: #181103 | Inskickat av: DANIEL KARLSSON | 2022-12-01 10:01

✓ Beskriv ditt medborgarförslag

Kalmar kommun är en cykelvänlig stad men mer kan göras, både långsiktigt och kortsiktigt, för att göra det ännu mer attraktivt av välja hälsomässiga och miljövänliga transportmedel.

Vid hållplats Sandås där man kan ta bussen till Kalmar saknas bra möjligheter att parkera sin cykel över dagen, t ex vid pendling. Det finns ett cykelställ men det ligger en längre bit bort från hållplatsen, saknar tak och det finns inget närliggande övergångsställe i närheten.

Undertecknad föreslår därför att ett cykelställ med tak för de som reser med kollektivtrafiken placeras i direkt anslutning till hlp Sandås. Det är viktigt att det finns möjlighet att låsa i ramen och låsa fast framhjul med kedja.

Beskriv vilka förbättringar ditt medborgarförslag skulle innebära

Förslaget bidrar till effektiva kommunikationer samt god hälsa och miljö.

Samhällsbyggnadsnämnden

§ 168

Svar på medborgarförslag om farthinder på Lindölundsgatan, 2022-4084

Dnr SBN 2022/0155

Handlingar

Samhällsbyggnadskontorets tjänsteskrivelse den 9 november 2022

Bakgrund

Den södra delen av Lindölundsgatan mellan Erik Dahlbergs väg och Trädgårdsgatan är en bostadsgata och huvudcykelstråk mellan stan och norrut mot Tallhagsskolan. Det är endast på sträckan mellan Erik Dahlbergs väg och Trädgårdsgatan som cyklister förs i blandtrafik.

Det finns trottoarer på båda sidor och det är tillåtet att parkera på markerade platser längs med vägen.

I korsningen med Erik Dahlbergs väg har en fortsättning av en gång- och cykelväg i huvudcykelstråkstandard förberetts.

Lindölundsgatan mellan Erik Dahlbergs väg och Trädgårdsgatan trafikeras av Busslinje 421 flera gånger per dygn. Det är 4 min cykelavstånd och 13 min gångavstånd till Stortorget.

Yttrande

Kalmar kommun är restriktiva till anläggning av farthinder i vägnätet.

Undantagsvis kan det ske på platser där punktåtgärder krävs exempelvis vid skolor, förskolor samt vid vissa övergångsställen och cykelöverfarter.

Anledningen till den restriktiva hållningen är främst trafiksäkerhetsmässiga men också miljömässiga och ekonomiska.

Ett farthinder är en lokal åtgärd som i vissa fall leder till ökade hastigheter på andra delar av sträckan och därtill ökat utsläpp och buller på grund av inbromsningen/accelerationen före och efter farthindret. För att uppnå en kontinuerlig hastighetssänkning på en sträcka skulle det alltså innebära att ett flertal farthinder behöver placeras ut. En sådan åtgärd är inte motiverad på den aktuella vägsträckan.

Framtida planering avser upphöjning av gång- och cykelpassagen i korsningen med Trädgårdsgatan och en gång- och cykelväg på östra sidan av Lindölundsgatan i huvudcykelvägsstandard. I denna planering tar samhällsbyggnadskontoret med sig innebörden i detta medborgarförslag.

En trafikmätning i maj/juni 2021 visar att 85 % av fordonen håller sig till hastighetsbegränsningen av 30 km/h.

Samhällsbyggnadsnämnden**UTDRAG**

Sammanträdesdatum
2022-11-24

De upplevda hastigheterna beror nästan alltid på olika trafikanters bristande hänsyn till varandra utan att fullt ut anpassa sitt beteende efter gällande trafiksituation.

Regelefterlevnad är en polisiär fråga och kommunen för en regelbunden dialog med dem rörande höga hastigheter.

Beslut

Samhällsbyggnadsnämnden beslutar att samhällsbyggnadskontorets yttrande ska utgöra svar på medborgarförslaget om farthinder på Lindölundsgatan mellan Erik Dahlbergs väg och Trädgårdsgatan.

Medborgarförslaget ska härmed anses vara besvarat.

Sekreterare

Monica Helgesson

Justeras

Peter Akinder
ordförande

Kajsa Hedin

Samhällsbyggnadsnämnden

§ 169

Svar på medborgarförslag om att enkelrikta Nyslottsgatan, 2022-4074

Dnr SBN 2022/0154

Handlingar

Samhällsbyggnadskontorets tjänsteskrivelse den 31 oktober 2022

Bakgrund

Nyslottsgatan är en 480 m lång och 7 m bred lokalgata i ett flerbostadshusområde i Tegelviken. Gatans livsrum kan beskrivas som mjuktrafikrum där anspråket ligger på kontakt och närvaro, här ska man lätt kunna röra sig i längs- och tvärriktning, bilister och oskyddade trafikanter ska samspela, biltrafikens ytor begränsas så långt det går med hänsyn till gatans funktion. Gatan fungerar som bostadsgata där första och sista biten av resan görs till fots, området ligger på 15 min cykelavstånd och 40 min gångavstånd till stan. Cyklisterna rör sig i blandtrafik medan gående har cirka 1,6 m breda trottoarer på båda sidor av vägen.

Hela området har en hastighetsbegränsning till 30 km/h vilket upprepas vid Rackarungarnas förskola.

Mellan den 16/9 och 3/10 2022 utfördes en trafikmätning med Din Fart Displayn mellan Nyslottsgatan 1 A-C och 3 A-B.

Mätningen på Nyslottsgatan visar att trafikmängden är 123 fordon per dygn därav 45 fordon mot Silkeborgsgatan och 77 fordon mot Jungs väg per dag. Medelhastigheten är 22 km/h och 85 % kör med en hastighet under 26 km/h. Mätresultaten visar att den skyltade hastigheten respekteras. Maxhastigheten låg vid mätningen på 45 km/h.

Den smala gatan med ensidig parkering och dubbelriktad trafik påkallar uppmärksamhet och försiktighet hos bilister vilket resulterar i låga hastigheter och önskvärd trafikrytm. Att enkelrikta Nyslottsgatan förväntas resultera i högre hastigheter som skapar otrygghet för gående och cyklister.

Enligt VGU (Vägar och gators utformning) som är framtagen av Trafikverket ger en vägbanebredd av 5,0 m (Utrymmesklass B) en mindre god körkomfort, men god trygghet/säkerhet om trafikanterna anpassar hastigheten. En vägbanebredd av 5,0 m är en dimensionerande trafiksituation där en lastbil och en personbil kan mötas.

Inga nämnvärda ärenderelaterande olyckor har skett under de senaste 15 åren.

Samhällsbyggnadsnämnden**UTDRAG**

Sammanträdesdatum
2022-11-24

Sammantaget anser samhällsbyggnadskontoret att medborgarförslaget ska avslås.

Beslut

Samhällsbyggnadsnämnden beslutar att avslå medborgarförslaget om att enkelrikta Nyslottsgatan.

Sekreterare

Monica Helgesson

Justeras

Peter Akinder
ordförande

Kajsa Hedin

Kalmar kommun
sofia.engdahl@kalmar.se

Ny ledamot och ersättare för ledamot i kommunfullmäktige

Beslut

Länsstyrelsen beslutar att utse ny ledamot och ersättare för ledamot i kommunfullmäktige från och med den 16 november 2022 till och med den 14 oktober 2026.

Kommun: Kalmar kommun
Parti: Arbetarpartiet-Socialdemokraterna
Ny ledamot: Linus Hellman
Avgången ledamot: Roger Kaliff
Ny ersättare: Ingemar Tovesson

Beskrivning av ärendet

Kommunfullmäktige i Kalmar kommun har kommit in med en begäran om ny sammanräkning. Detta med anledning av att Roger Kaliff har av sagt sig uppdraget.

Motivering till beslutet

Om en ledamot i kommunfullmäktige avgår under valperioden, ska länsstyrelsen efter anmälan utse en ny ledamot. Länsstyrelsen ska vid behov även utse ersättare i kommunfullmäktige.

Bestämmelser som beslutet grundas på

14 kap. 13–23 §§ vallagen (2005:837).

Information

Bevis (protokollsutdrag) utfärdas för de som berörs av beslutet.

Du kan överklaga beslutet

Se bilaga med överklagandehänvisning.

Beslutande

Beslutet har fattats av valsamordnare Anna Strömbeck.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.

Kopia till

Arbetarpartiet-Socialdemokraterna
Linus Hellman
Ingemar Tovesson
Roger Kaliff

Bilagor

1. Överklagandehänvisning Valprovsnämnden

Du kan överklaga beslutet hos Valprovsnämnden

Om du inte är nöjd med Länsstyrelsens beslut, kan du skriftligen överklaga beslutet hos Valprovsnämnden.

Hur överklagar jag beslutet?

Lämna eller skicka din skriftliga överklagan till Länsstyrelsen Kalmar län antingen via e-post; kalmar@lansstyrelsen.se, eller med post; Länsstyrelsen Kalmar län, 391 86 Kalmar.

Tiden för överklagande

Ditt överklagande måste ha kommit in till Länsstyrelsen **inom tio dagar** från dagen för beslutet. Om det kommer in senare kan överklagandet inte prövas. I ditt överklagande kan du be att få ytterligare tid till att utveckla dina synpunkter och skälen till att du överklagar. Sedan är det Valprovsnämnden som beslutar om tiden kan förlängas.

Ditt överklagande ska innehålla

- Vilket beslut som du överklagar, beslutets datum och diarienummer.
- Hur du vill att beslutet ska ändras.
- Varför du anser att Länsstyrelsens beslut är felaktigt.

Om du har handlingar som du anser stödjer din överklagan så bör du bifoga kopior på dessa. Kontakta Länsstyrelsen i förväg om du behöver bifoga filer som är större än 15 MB via e-post.

Ombud

Om du anlitar ett ombud som sköter överklagandet åt dig ska ombudet underteckna skrivelsen samt uppge sitt eget namn, adress och telefonnummer. Ombudet bör också bifoga en fullmakt.

Behöver du veta mer?

Har du ytterligare frågor kan du kontakta Länsstyrelsen via e-post, kalmar@lansstyrelsen.se, eller via växeltelefonnummer 010-223 80 00. Ange diarienummer 9067-2022.

Aktuella ledamöter och ersättare

De som berörs av beslutet har markerats med en asterisk (*) i följande sammanställning.

Kommun/region: Kalmar

Parti: Arbetarepartiet-Socialdemokraterna

Invalsdatum: 2022-11-16

Ledamot

Persson, Johan

Johansson, Kajsa

Erlandsson, Ola

Jeansson, Mona

Quist Karlsson, Stephan

Ekedahl, Sara-Lisa

Hellman, Linus Per-Erik *

Persson, Ellen

Nyblom, Mats

Olsson, Helena

Abrahamsson, Daniel

Johansson, Anna

Ersättare

1. Schwartz, Jeanette

2. Brundin, Felix

3. Erlandsson, Linda

4. Kaliff, Viggo

5. Podolak-Andersson, Kristina

6. Bodell, Johan

7. Lingmert, Anette

8. Shirzad, Javid

9. Kechagia, Maria

10. Nilsson, Gunnar

11. Kamnert, Caroline

12. Tovesson, Kurt Sune Ingemar *

Kalmar kommun
sofia.engdahl@kalmar.se

Ny ersättare för ledamot i kommunfullmäktige

Beslut

Länsstyrelsen beslutar att utse ny ersättare för ledamot i kommunfullmäktige från och med den 16 november 2022 till och med den 14 oktober 2026.

Kommun: Kalmar kommun
Parti: Liberalerna
Avgången ersättare: Björn Brändewall
Ny ersättare: Jennie Uller

Beskrivning av ärendet

Kommunfullmäktige i Kalmar kommun har kommit in med en begäran om ny sammanräkning. Detta med anledning av att Björn Brändewall har av sagt sig uppdraget.

Motivering till beslutet

Om en ledamot i kommunfullmäktige avgår under valperioden, ska länsstyrelsen efter anmälan utse en ny ledamot. Länsstyrelsen ska vid behov även utse ersättare i kommunfullmäktige.

Bestämmelser som beslutet grundas på

14 kap. 13–23 §§ vallagen (2005:837).

Information

Bevis (protokollsutdrag) utfärdas för de som berörs av beslutet.

Du kan överklaga beslutet

Se bilaga med överklagandehänvisning.

Beslutande

Beslutet har fattats av valsamordnare Anna Strömbeck.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.

Kopia till

Liberalerna
Jennie Uller
Björn Brändewall

Bilagor

1. Överklagandehänvisning Valprovsnämnden

Du kan överklaga beslutet hos Valprovsnämnden

Om du inte är nöjd med Länsstyrelsens beslut, kan du skriftligen överklaga beslutet hos Valprovsnämnden.

Hur överklagar jag beslutet?

Lämna eller skicka din skriftliga överklagan till Länsstyrelsen Kalmar län antingen via e-post; kalmar@lansstyrelsen.se, eller med post; Länsstyrelsen Kalmar län, 391 86 Kalmar.

Tiden för överklagande

Ditt överklagande måste ha kommit in till Länsstyrelsen **inom tio dagar** från dagen för beslutet. Om det kommer in senare kan överklagandet inte prövas. I ditt överklagande kan du be att få ytterligare tid till att utveckla dina synpunkter och skälen till att du överklagar. Sedan är det Valprovsnämnden som beslutar om tiden kan förlängas.

Ditt överklagande ska innehålla

- Vilket beslut som du överklagar, beslutets datum och diarienummer.
- Hur du vill att beslutet ska ändras.
- Varför du anser att Länsstyrelsens beslut är felaktigt.

Om du har handlingar som du anser stödjer din överklagan så bör du bifoga kopior på dessa. Kontakta Länsstyrelsen i förväg om du behöver bifoga filer som är större än 15 MB via e-post.

Ombud

Om du anlitar ett ombud som sköter överklagandet åt dig ska ombudet underteckna skrivelsen samt uppge sitt eget namn, adress och telefonnummer. Ombudet bör också bifoga en fullmakt.

Behöver du veta mer?

Har du ytterligare frågor kan du kontakta Länsstyrelsen via e-post, kalmar@lansstyrelsen.se, eller via växeltelefonnummer 010-223 80 00. Ange diarienummer 9065-2022.

Motion till kommunfullmäktige

Att ställa krav är att bry sig om – motkrav på försörjningsstöd

– Krav på kommun och individ gällande försörjningsstöd

Vikten av att som kommun ställa motkrav för att erhålla försörjningsstöd lyfte flera partier i valrörelsen. Detta tycker vi är en viktig fråga och därför lämnar vi in denna variant av vår tidigare motion.

Att sträva efter förändring och att få rätt verktyg att utvecklas efter sin egen förmåga stärker självkänslan och ger en bättre självkänsla. Det gör även att synen på vad som faktiskt är möjligt stärks. Varje individ har en plats att fylla någonstans men det tar olika lång tid att hitta dit. Vi vill bidra till att fler individer i Kalmar kommun hittar just sin plats. För att nå dit behöver vi göra konkreta insatser som vänder sig till individen och som visar individen att vi tror på dem. Vi tror på individens förmåga att skapa sin egen framtid och är ett stöd mot vägen till egen försörjning.

Vårt synsätt kommer fungera som en förstärkning av en idag utsatt målgrupp. Barn mår bra av att se föräldrar som går iväg till ett arbete på morgonen. Föräldrar mår bra av att tillhöra ett sammanhang utanför hemmet. Men framförallt, vi skapar egenmakt för fler. Det är bland det finaste som finns: att veta att man inte bara har ansvaret för sitt eget liv, utan också makten att nå de mål man vill.

Socialförvaltningen i Kalmar kommun har redan kommit långt i sitt arbete med försörjningsstöd. Med hög kvalitet i arbetet har de lyckats att sänka kostnaderna och riktat om stödet till de som verkligen behöver det. Så långt är det bra.

Dock är det fortfarande för många som fastnar i försörjningsstöd och här behövs det skärpta motkrav för försörjningsstöd, för att kunna hjälpa fler att på sikt nå egen försörjning. Vi vill att kommunen ska ställa krav på deltagande i de insatser som erbjuds. Inte alla, men de flesta mår bra av att få krav och förväntningar att leva upp till. Genom att ha obligatorisk närvaro i aktiviteter tror vi möjligheterna ökar för individen att stärka sitt självförtroende och sina färdigheter, förbereda individen för arbetslivet och på så vis sannolikheten att nå egen försörjning. Självklart ska det vara utifrån vilka behov och möjligheter individen har.

Även om vi inte vill tro att det händer så finns det människor som försöker lura systemet. Ställer vi motkrav för att få försörjningsstöd blir det svårare. Stödet ska finnas för de som behöver det, inte för att finansiera kriminell verksamhet. För att bygga det samhälle vi gemensamt vill ha och för att ha en fungerande välfärd krävs att alla bidrar och arbetar efter sin förmåga. Lagstiftningen medger idag enbart att kommunen ställer krav på motprestation från de som söker ekonomiskt bistånd av arbetsmarknadsskäl. Vi tycker dock det är viktigt

att aktiviteter erbjuds på heltid till de som inte står till arbetsmarknadens förfogande. Exempelvis en beroendeproblematik.

Här behöver socialförvaltningens och arbetsmarknadsenhetens organisation anpassas till jobbfokus – istället för omhändertagande. Det har ett viktigt signalvärde. Kommuner som är mer framgångsrika i frågan om arbetslinjen har ställt om sitt arbete med ekonomiskt bistånd till att fokusera på att få ut biståndsmottagare i arbete eller i insatser som ökar anställningsbarheten.

En väg att gå skulle kunna vara att socialtjänstens personal tillsammans med arbetsmarknadshandläggare redan vid första mötet planerar för insatser. Därefter kan beslut fattas.

Att ställa krav är att bry sig men den här motionen ställer högst krav på kommunen att erbjuda rätt aktiviteter så att människor får möjlighet att nå egen sysselsättning.

Med anledning av ovanstående föreslår vi kommunfullmäktige att besluta:

- att Kalmar kommun tar fram ett förslag på hur kommunen kan kräva aktivering i omfattning av bedömd arbetsförmåga för att erhålla försörjningsstöd.*
- att Kalmar kommun hittar nya och utvecklar de aktiviteter som erbjuds de som erhåller försörjningsstöd med fokus på sysselsättning.*
- att När en individ återkommer i försörjningsstöd inom ett år ska det anges som en negativ avvikelse i socialförvaltningens statistik.*

Hanne Lindqvist (M)

Christopher Dywik (KD)

Lotta Wahlmino (L)

**Omsorgsnämnden
Socialnämnden**

Begäran om gemensamt svar på vidtagna åtgärder avseende granskning av samverkan kring psykisk ohälsa bland äldre

På uppdrag av förtroendevalda revisorer i Region Kalmar län samt revisorerna i Borgholm, Emmaboda, Hultsfred, Högsby, Kalmar och Oskarshamns kommuner, genomfördes under år 2021 en granskning av samverkan kring psykisk ohälsa bland äldre.

Vi beslutade i september 2021 att överlämna upprättad rapport till omsorgsnämnden och socialnämnden. Nämnderna lämnade därefter svar på rapportens rekommendationer. Svaren behandlades av oss i februari innevarande år.

Vi önskar nu erhålla en redovisning om vilka åtgärder som genomförts utifrån lämnade svar på rekommendationerna.

Vi önskar att omsorgsnämnden och socialnämnden lämnar ett gemensamt svar senast den 17 februari 2023.

För kommunens revisorer

Per Dahl
Ordförande

Jan Bengtsson
Vice ordförande

Omsorgsnämnden
Socialnämnden
Södermøre kommunaldelsnämnd

För kännedom
Kommunstyrelsen
Kommunfullmäktiges presidium

Uppföljande granskning avseende avvikelshantering samt följsamhet till riktlinjer och rutiner inom HSL

På uppdrag av revisorerna i Kalmar kommun har PwC genomfört en uppföljande granskning i syfte att bedöma om omsorgsnämnden, socialnämnden och Södermøre kommunaldelsnämnd vidtagit tillräckliga åtgärder med hänsyn till revisorernas bedömda brister och rekommendationer i tidigare genomförd granskning avseende avvikelshantering samt följsamhet till riktlinjer och rutiner inom HSL. Vidare att generellt belysa den samverkan för utveckling som sker mellan nämnderna inom HSL-området och på vilket sätt denna utveckling kan kopplas till granskningen bedömda brister och rekommendationer.

Av rapporten framgår, med föregående revisionsrapport och nämndernas svar som grund, vilka åtgärder som vidtagits och vad som kvarstår utifrån bedömningar och rekommendationer. Bedömning att tillräckliga åtgärder har vidtagits för att komma till rätta med de brister som identifierades i 2020 års granskning. Vi konstaterar dock att ett visst arbete med implementeringen kvarstår.

Med anledning av den uppföljande granskningens utfall begär vi inget svar från berörda nämnder.

Kommunfullmäktiges presidium får ta ställning till om rapporten ska biläggas fullmäktiges handlingar.

För kommunens revisorer

Per Dahl
Ordförande

Jan Bengtsson
Vice ordförande

Uppföljande granskning - Avvikelsehantering samt följsamhet till riktlinjer och rutiner inom HSL

Kalmar kommuns förtroendevalda revisorer

november 2022

Malou Olsson

Sammanfattning

PwC har på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Kalmar kommun genomfört en uppföljande granskning avseende avvikelshantering samt följsamhet till riktlinjer och rutiner inom HSL.

Syftet med den uppföljande granskningen och revisionsfrågan är att bedöma om omsorgsnämnden, socialnämnden och Södermöre kommundelsnämnd vidtagit tillräckliga åtgärder med hänsyn till revisorernas bedömda brister och rekommendationer i tidigare genomförd granskning.

Utifrån genomförd uppföljande granskning är vår samlade bedömning att *tillräckliga åtgärder har vidtagits* för att komma tillrätta med de brister som identifierades i 2020 års granskning. Vi kan konstaterar dock att ett visst arbete med implementeringen kvarstår.

Detta bedömer vi utifrån att nämnderna har vidtagit ett flertal åtgärder med anledning av den föregående genomförda granskningen.

Exempelvis har workshops och analysarbete genomförts inom social- och omsorgsförvaltningen i syfte att identifiera hinder och utmaningar som i sin tur bidragit till att utveckla ledning och styrning arbetet inom berört granskningsområde.

En ny modul för avvikelshantering är under implementering och utbildningsinsatser kopplade till modulen är aktuell. I samband med de planerade utbildningsinsatserna kommer även rutiner att belysas utifrån den nya modulen för avvikelshantering.

Samverkan inom olika nivåer har upprättats med flertalet professioner i syfte att stärka styrning, ledning och uppföljning inom samtliga nivåer.

Samverkan mellan nämnderna avseende HSL-området har utvecklats sedan tidigare genomförd granskning. Exempelvis genom de gemensamma uppdraget "en socialtjänst, en hälso- och sjukvård". Uppdraget uppges bland annat skapa samordningsvinster och tillvaratagande på gemensamma kompetenser. Vi kan även se att samverkan mellan nämnderna har genomförts i implementeringen av den nationella handlingsplan i patientsäkerhet.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Inledning	3
Bakgrund	3
Syfte och revisionsfrågor	3
Revisionskriterier	3
Avgränsning	3
Metod	3
Tidigare genomförd granskning	5
Granskningsresultat	8
Uppföljande granskning avseende avvikelsehantering samt följsamhet till riktlinjer och rutiner inom HSL	8
lakttagelser	8
Riktlinjer och rutiner är kända i verksamheten	9
Samlad bedömning	12

Inledning

Bakgrund

Under år 2020 genomfördes en granskning avseende avvikelshantering samt följsamhet till riktlinjer och rutiner inom HSL (hälso- och sjukvårdslagen). Granskningen syftade till att granska om omsorgsnämnden, socialnämnden och Södermöre kommunalnämnd hade en ändamålsenlig avvikelshantering samt följsamhet till riktlinjer och rutiner inom HSL.

Den samlade bedömning var att nämnderna till viss del säkerställer en ändamålsenlig avvikelshantering samt följsamhet till riktlinjer och rutiner inom HSL.

I samband med granskningen rekommenderades att säkerställa att styrande och stödjande dokument avseende avvikelser och klagomål är kända och efterlevs i verksamheten, att styrning, ledning och kontroll avseende avvikelshantering sker samt att återkoppling på genomförda avvikelser och klagomål återkopplas till verksamheten. Vidare att resultat från avvikelser och klagomål används i syfte att bidra till verksamhetens utveckling.

Kommunens revisorer har inom ramen för sin riskbedömning beslutat genomföra en uppföljande granskning utifrån tidigare bedömda brister och rekommendationer.

Syfte och revisionsfrågor

Syftet med den uppföljande granskningen och revisionsfrågan är att bedöma om omsorgsnämnden, socialnämnden och Södermöre kommunalnämnd vidtagit tillräckliga åtgärder med hänsyn till revisorernas bedömda brister och rekommendationer i tidigare genomförd granskning?

Vidare att generellt belysa den samverkan för utveckling som sker mellan nämnderna inom HSL-området och på vilket sett denna utveckling kan kopplas till granskningen bedömda brister och rekommendationer.

Revisionskriterier

Med revisionskriterier avses de bedömningsgrunder som bildar underlag för revisionens analyser och bedömningar.

Den uppföljande granskningen genomförs med utgångspunkt i följande revisionskriterier:

- Missivbrev och omsorgsnämndens, socialnämndens och Södermöres kommunalnämnds svar på revisionsrapporten från 2020
- Lokala styrande och stödjande dokument

Avgränsning

Granskningen avgränsas till att omfatta uppföljning av 2020 års granskning avseende om omsorgsnämnden, socialnämndens och Södermöres kommunalnämnd har en ändamålsenlig avvikelshantering inom HSL.

Metod

Granskningen har genomförts genom intervjuer med:

- Socialförvaltningen: förvaltningschef, verksamhetsutvecklare och enhetschef hälso- och sjukvårdsteamet.
- Södermøre kommunalnämnd: förvaltningschef och kvalitetsansvarig.
- Omsorgsförvaltningen: förvaltningschef, MAS (medicinskt ansvarig sjuksköterska) och kvalitets- och miljöstrateg.

Granskningen har även genomförts genom övergripande dokumentgranskning och även genomgång av omsorgsnämndens, socialnämndens och södermøre kommunalnämnds protokoll.

Granskningsrapporten har även varit föremål för faktaavstämning till de berörda som intervjuats.

Tidigare genomförd granskning

Den sammanfattande bedömningen som lämnades i samband med den föregående granskningen var att omsorgsnämnden, socialnämnden och södermøre kommunaldelsnämnd *till viss del* säkerställt en ändamålsenlig avvikelshantering samt följsamhet till riktlinjer och rutiner inom HSL.

De bedömningar kopplade till respektive revisionsfråga som lämnades vid granskningen var:

1. *Finns rutiner och riktlinjer för att hantera avvikelser och klagomål, inklusive lex Maria, och efterlevs dessa?*

Revisionsfrågan bedömdes som **delvis** uppfylld.

Vi har i granskningen tagit del av styrande och stödjande dokument för avvikelser och klagomål inklusive lex Maria och lex Sarah. Granskningen visar att de stödjande dokumenten inte är kända i verksamheten i tillräcklig utsträckning vilket medför att verksamheten inte kan säkerställa att de efterlevs.

2. *Sker det en styrning, uppföljning och kontroll av genomförda avvikelser och klagomål?*

Revisionsfrågan bedömdes som **delvis** uppfylld.

Bedömningen grundar sig på att det finns mål i verksamheten som följs upp genom verksamhetsplan och kvalitetsberättelse. Vi kan dock konstatera att det förekommer vissa brister i återkoppling på registrerade avvikelser till berörd verksamhet. Vi noterar även att verksamheten ger uttryck för att det finns förbättringsområden avseende styrning, ledning och kontroll avseende avvikelshantering. Vi ser positivt på att ett förbättringsarbete har inletts i att exempelvis inrätta en tjänst som hälso- och sjukvårdsstrateg.

3. *Används resultatet från avvikelser och klagomål i verksamhetens utvecklingsarbete?*

Revisionsfrågan bedömdes som **ej** uppfylld.

Bedömningen grundar sig i att vi i granskningen inte kan finna att resultat från avvikelser och klagomål används i någon större utsträckning för att bidra till verksamhetens utveckling. Vi ser dock positivt på att det finns pågående aktiviteter som på sikt skall bidra till en förbättrad klagomålshantering såsom införande av en ny modul och inrättande av tjänst som hälso- och sjukvårdsstrateg. Vidare har vi noterat att statistik avseende avvikelser och klagomål redovisas i patientsäkerhetsberättelsen.

4. *Finns ändamålsenliga rutiner och riktlinjer i samband med utskrivning av patienter från slutenvården och hur dessa tillämpas?*

Revisionsfrågan bedömdes som **uppfylld**.

Rekommendationer som lämnades vid genomförd granskning var:

- Säkerställa att styrande och stödjande dokument avseende avvikelser och klagomål är kända och efterlevs i verksamheten.
- Säkerställa styrning, ledning och kontroll avseende avvikelshanteringen sker samt att återkoppling på genomförda avvikelser och klagomål återkopplas till verksamheten.
- Säkerställa att resultat från avvikelser och klagomål används i syfte att bidra till verksamhetens utveckling.

Revisorerna beslutade den 17 juni 2021 att överlämna upprättad rapport till omsorgsnämnden, socialnämnden och Södermöre kommunalnämnd. Svar önskades med redogörelse av åtgärder utifrån de påpekanden och rekommendationer som framkommer i rapporten.

Nämndernas lämnade svar på revisionsrapport

Överlämnande av nämndernas gemensamma svar på revisionsrapporten till revisorerna översändes 4 oktober 2021.

I svaret noterades:

Bakgrund

På Omsorgsförvaltningen, Socialförvaltningen samt Södermöre kommunalförvaltning pågår ett utvecklingsarbete i patientsäkerhet, kopplat till individuella mål samt indikatorer i respektive verksamhetsplan. Pågående implementeringsarbete med Socialstyrelsens nationella handlingsplan i patientsäkerhet "Agera för säker vård" och dess nulägesanalys, som genomförs på förvaltningarna i samarbete med Region Kalmar, kommer stärka kommunernas patientsäkerhetsarbete. Implementeringsarbetet stödjer även omställningen till nära vård samt säkerställer en tillgänglig, effektiv, säker, kunskapsbaserad, jämlik, individanpassad hälso- och sjukvård. Arbetet kommer skapa en grund för framtagandet av lokala kommunala handlingsplaner för ökad patientsäkerhet samt ge förutsättningar för att koppla samman förvaltningarnas systematiska kvalitetsarbete med patientsäkerhetsarbetet.

Nuläge

Det är redan i initialt skede av analysen tydligt att de hinder och utmaningar som identifierats linjerar väl med och kommer möta upp mot rapportens rekommendationer.

Exempelvis ser vi i kartläggning i fokusområde 1, "öka kunskap om vårdskador", ett behov av att öka kunskapen hos såväl ledning som verksamheter avseende processer och rutiner kring avvikelserapportering samt säkerställa och organisera systematiska

mät- och utredningsmetoder. Genom analys på systemnivå kan också det skadeförebyggande arbetet stärkas. Identifierade iakttagelser, revisionell bedömning och rekommendationer från revisionsrapport kommer tas med och hanteras som en del i analysarbetet.

Åtgärder

Under hösten 2021 planeras för presentation av nulägesanalysens resultat, föreslaget åtgärdspaket samt diskussioner med workshop i förvaltningsledningen, internt samt över förvaltningsgränserna. Beslut avseende föreslaget åtgärdspaket kan då fattas utifrån förvaltningarnas identifierade hinder, utmaningar och möjliggörare. Åtgärderna kommer därefter genomföras och planeras med stöd av kvalitetssäkrande funktioner såsom MAS, MAR, verksamhetsutvecklare, hälso- och sjukvårdsstrateg samt HSL ledningsgrupp. Uppdraget; "en socialtjänst, en hälso- och sjukvård", som planeras att genomföras hösten 2021 gemensamt över förvaltningarna, Omsorgsförvaltningen och Socialförvaltningen, ses också som en åtgärd som genom sin översyn och riskanalys kommer tydliggöra ansvarsfördelningen mellan förvaltningarna, skapa samordningsvinster, helhetssyn och tillvaratagande av gemensamma kompetenser. Arbetet kommer bidra till ett patientsäkert arbete däribland att gemensamt organisera avvikelshantering, systematiska mät- och utredningsmetoder samt analyser.

Sammantaget ser vi att ovan beskrivna åtgärder och utvecklingsarbete i patientsäkerhet kommer möta upp revisionsrapportens påpekanden och rekommendationer på ett tillfredsställande sätt.

För önskemål om eventuell framtida uppföljning av planerade åtgärder ser vi beslut om åtgärdspaket, som fattas efter att nulägesanalysens resultat är färdigställt, samt den framtida lokala kommunala handlingsplanen för ökad patientsäkerhet som bra underlag.

Granskningsresultat

Uppföljande granskning avseende avvikelshantering samt följsamhet till riktlinjer och rutiner inom HSL

lakttagelser

Tabellen nedan redogör för lämnade rekommendationer i den tidigare granskningen, nämndernas planerade åtgärder utifrån överlämnat svar på tidigare genomförd granskning samt om dessa åtgärder är genomförda.

Respektive område behandlas mer utförligt i avsnitten efter tabellen.

Lämnade rekommendationer på tidigare genomförd granskning	Berörda nämnders planerade åtgärder (utifrån lämnat svar)	Åtgärder som genomförts
<p><i>Säkerställa att styrande och stödjande dokument avseende avvikelser och klagomål är kända och efterlevs i verksamheten.</i></p> <p><i>Säkerställa styrning, ledning och kontroll avseende avvikelshanteringerna sker samt att återkoppling på genomförda avvikelser och klagomål återkopplas till verksamheten.</i></p> <p><i>Säkerställa att resultat från avvikelser och klagomål används i syfte att bidra till</i></p>	<p>Under hösten 2021 planeras för presentation av nulägesanalysens resultat, förslaget åtgärdspaket samt diskussioner med workshop i förvaltningsledningen, internt samt över förvaltningsgränserna.</p> <p>Beslut avseende förslaget åtgärdspaket kan då fattas utifrån förvaltningarnas identifierade hinder, utmaningar och möjliggörare.</p> <p>Åtgärderna kommer därefter genomföras och planeras med stöd av kvalitetssäkrande funktioner såsom MAS, MAR, verksamhetsutvecklare, hälso- och sjukvårdsstrateg samt HSL ledningsgrupp.</p> <p>Uppdraget; "en socialtjänst, en hälso- och sjukvård", som planeras att genomföras hösten 2021 gemensamt över förvaltningarna, Omsorgsförvaltningen och Socialförvaltningen, ses också som en åtgärd som genom sin översyn och riskanalys kommer tydliggöra ansvarsfördelningen mellan förvaltningarna, skapa</p>	<p>Under hösten 2021 genomfördes workshops med representanter från socialförvaltningen och omsorgsförvaltningen. Vid dessa workshops analyserades bland annat förvaltningarnas respektives identifierade hinder och utmaningar. Utifrån analysens resultat upprättades en handlingsplan avseende verksamhetsområdet HSL "Agera för säker vård". Handlingsplanen omfattar bland annat mål, indikatorer och uppföljning i enlighet med den nationella handlingsplanen kring patientsäkerhet.</p> <p>Utifrån ovanstående analysarbete och dess resultat beslutades att från år 2023 kommer HSL organisationen att tillhöra omsorgsnämnden.</p> <p>I socialnämndens och omsorgsnämndens respektive patientsäkerhetsberättelse för 2021 kan utläsas att ett utvecklingsarbete kring patientsäkerhet är pågående vilket har skapat en bra grund för ett mer systematiskt och samordnat arbete vilket kommer att stärka patientsäkerheten och stödja omställningen till nära</p>

<p><i>verksamhetens utveckling.</i></p>	<p>samordningsvinster, helhetssyn och tillvaratagande av gemensamma kompetenser. Arbetet kommer bidra till ett patientsäkert arbete däribland att gemensamt organisera avvikelshantering, systematiska mät- och utredningsmetoder samt analyser.</p>	<p>vård. Nulägesanalys och dess resultat med verksamhetens främsta hinder, utmaningar samt åtgärdsförslag har legat till grund för framtagande av målarbetet för 2022.</p> <p>Vidare framgår i patientsäkerhetsberättelserna att verksamhetsutvecklare hälso- och sjukvård inom socialförvaltningen och hälso- och sjukvårdsstrateg inom omsorgsförvaltningen samordnar utvecklingsarbetet kring patientsäkerhet. Utvecklingsarbetet har till stor del bestått av ett implementeringsarbete av den nationella handlingsplanen i patientsäkerhet "Agera för säker vård" och dess nulägesanalys som genomförts. Omsorgsförvaltningens medicinskt ansvariga sjuksköterska (MAS) ingår också i arbetet kring patientsäkerhet.</p> <p>Ny gemensam modul för avvikelshantering är under uppbyggnad och utbildningsinsatser är aktuella.</p>
---	--	---

Riktlinjer och rutiner är kända i verksamheten

Tidigare granskning

I den tidigare granskningen noterades att vi tagit del av styrande och stödjande dokument för avvikelser och klagomål inklusive lex Maria och lex Sarah. Granskningen visade dock att de stödjande dokumenten inte är kända i verksamheten i tillräcklig utsträckning vilket medför att verksamheten inte kan säkerställa att de efterlevs.

Uppföljning av vidtagna åtgärder

Vid intervjuer framkommer att en ny övergripande modul för avvikelshantering är aktuell. Utbildningsinsatser avseende den nya modulen är aktuellt under senare delen av 2022.

I samband med de planerade utbildning insatserna kommer även rutiner att belysas utifrån den nya modulen för avvikelshantering.

Styrning, uppföljning och kontroll

Tidigare granskning

Det påvisades vissa brister i återkoppling på registrerade avvikelser till berörd verksamhet. Vi noterade även att verksamheten gav uttryck för att det finns förbättringsområden avseende styrning, ledning och kontroll avseende avvikelshanteringen. Vi såg positivt på att ett förbättringsarbete har inletts i att exempelvis inrätta en tjänst som hälso- och sjukvårdsstrateg.

Uppföljning av vidtagna åtgärder

Vid intervjuer framkommer att arbetsgrupper som omfattar flera professioner och nivåer inom hälso och sjukvårdsområdet har upprättats i syfte att stärka styrning, ledning och uppföljning. Exempel på detta uppges att en kvalitetsgrupp upprättades under 2022 där bland annat kommunens MAS, MAR (medicinskt ansvarig för rehabilitering), strateger från socialförvaltningen, omsorgsförvaltningen och Södermöre kommundelsförvaltning ingår. Kvalitetsgruppen har bland annat till uppgift att arbeta med patientsäkerhet där även analyser och uppföljning av avvikelser på en övergripande nivå kommer att genomföras.

Vidare framgår från intervjuer att man ser över behov om att eventuellt upprätta ett övergripande kvalitetsteam. Detta till syfte att på en aggregerad nivå identifiera gemensamma risker.

Omsorgsförvaltningen anställde en hälso- och sjukvårdsstrateg hösten 2020 i enlighet med nämndens svar. Denne avslutade sin tjänst under våren 2022 därav att en ny hälso- och sjukvårdsstrateg finns på plats sedan augusti 2022.

Socialförvaltningen har sedan mars 2021 anställt en verksamhetsutvecklare inom hälso- och sjukvård.

Kommunens medicinskt ansvariga sjuksköterska delas mellan omsorgsförvaltningen och socialförvaltningen vilken ingår i arbetet kring styrning, ledning och kontroll arbetet.

Används resultatet från avvikelser och klagomål i verksamhetens utvecklingsarbete

Tidigare granskning

Granskningen kunde inte finna att resultat från avvikelser och klagomål användes i någon större utsträckning för att bidra till verksamhetens utveckling. Vi såg dock positivt på att det finns pågående aktiviteter som på sikt skall bidra till en förbättrad klagomålshantering såsom införande av en ny modul och inrättande av tjänst som hälso- och sjukvårdsstrateg. Vidare noterades att statistik avseende avvikelser och klagomål redovisas i patientsäkerhetsberättelsen.

Uppföljning av vidtagna åtgärder

Utifrån ovan beskrivna olika samverkansforum uppges att dessa kommer att bidra till att i högre grad använda resultatet från avvikelser till verksamhetens utvecklingsarbete.

Vidare uppges att den nya avvikelsemodulen kommer att bidra till att följa upp men även vidta åtgärder utifrån avvikelser. Detta då systemet kan ta ut verksamhetsdata för uppföljning och åtgärder.

2022-11-17

Jörn Wahlroth
Uppdragsledare

Malou Olsson
Projektledare

Denna rapport har upprättats av Öhrlings PricewaterhouseCoopers AB (org nr 556029-6740) (PwC) på uppdrag av Kalmars kommun enligt de villkor och under de förutsättningar som framgår av projektplan från den 2022-03-16. PwC ansvarar inte utan särskilt åtagande, gentemot annan som tar del av och förlitar sig på hela eller delar av denna rapport.

Kalmar kommunrevision

2022-11-25

**Servicenämnden
Kalmar Vatten AB**

**För kännedom
Kommunstyrelsen
Kommunfullmäktiges presidium**

Granskning av underhåll i teknisk infrastruktur som gator och vägar samt VA-ledningsnät

På uppdrag av revisorerna i Kalmar kommun har PwC genomfört en granskning i syfte att bedöma om servicenämnden och Kalmar Vatten AB har säkerställt ett ändamålsenligt underhåll med tillräcklig intern kontroll avseende teknisk infrastruktur som gator- och vägar, samt VA-ledningsnät.

Vi beslutade vid vårt sammanträde den 25 november 2022 att överlämna upprättad rapport till servicenämnden och Kalmar Vatten AB. Rapporten överlämnas även för kännedom till kommunstyrelsen och kommunfullmäktiges presidium.

Av rapporten framgår gjorda iakttagelser, revisionell bedömning och rekommendationer.

Vi önskar få svar från servicenämnden och Kalmar Vatten senast den 17 april 2023, med redogörelse av åtgärder utifrån de påpekanden och rekommendationer som framkommer i rapporten. Vi rekommenderar nämnd/bolag att som rutin, inom rimlig tid, följa upp vidtagna åtgärder utifrån de svar som har lämnats till kommunens revisorer.

Kommunfullmäktiges presidium får ta ställning till om revisionsrapporten ska biläggas fullmäktiges handlingar.

För kommunens revisorer

Per Dahl
Ordförande

Jan Bengtsson
Vice ordförande

Underhåll av gator- och vägar samt VA

Kalmar kommun

2022-11-25

Caroline Liljebjörn

Jörn Wahlroth

Sammanfattning

PwC har på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Kalmar kommun genomfört en granskning i syfte att bedöma om servicenämnden och Kalmar Vatten AB har säkerställt ett ändamålsenligt underhåll med tillräcklig intern kontroll avseende teknisk infrastruktur som gator- och vägar, samt VA-ledningsnät.

Utifrån genomförd granskning är vår samlade bedömning att servicenämnden inte helt säkerställt ett ändamålsenligt underhåll med tillräcklig intern kontroll avseende teknisk infrastruktur som gator- och vägar.

Utifrån genomförd granskning är vår samlade bedömning att Kalmar Vatten i allt väsentligt säkerställt ett ändamålsenligt underhåll med tillräcklig intern kontroll avseende VA-ledningsnätet.

Nedan ses bedömning för varje revisionsfråga.

Sammanfattande bedömningar utifrån revisionsfrågor

Revisionsfråga	Bedömning
1. Finns ändamålsenliga system utformade för bedömning av underhållsbehovet?	<p>Servicenämnden Ja Vi bedömer att det finns ändamålsenliga system och rutiner avseende stora delar av den tekniska infrastrukturen för att bedöma underhållsbehovet, såväl vad avser arbetet med besiktningar som dokumentation i system. Kajernas status behöver dokumenteras i sin helhet för att bättre kunna ligga till grund för underhållsplaneringen. Detta arbete är pågående. För stensatta gator, torg och trottoarer rekommenderar vi att bättre dokumentera underhållsbehovet.</p> <p>Kalmar Vatten Ja Vi bedömer att det finns ändamålsenligt system och rutiner för att bedöma underhållsbehovet avseende va-ledningsnätet. Avseende besiktning och dokumentation finns ett behov av att ytterligare öka systematiken avseende förebyggande besiktningar och bedömningar, bl a genom filmning; ett arbete som är pågående.</p>

2. Finns tillförlitliga underlag om tillgångarnas status och upprustningsbehov när kostnaderna uppskattas?

Servicenämnden

Ja

Vi bedömer att det finns tillräckliga underlag om tillgångars status och upprustningsbehov genom de besiktningar och den dokumentation som sker. Via systemen ges schablonräknade kostnadsbedömningar, som vid behov revideras inför respektive projekt.

Kalmar Vatten

Ja

Vi bedömer att det inom ramen för systemet finns underlag för schablonmässiga uppskattningar av kostnaderna. Vi bedömer att genom de tillämpade rutiner med förprojektering erhålls tillräckliga underlag för kostnadsuppskattningar innan projektstart.

3. Finns underhållsplaner som upprättas med tillräcklig framförhållning och långsiktighet?

Servicenämnden

Delvis

Vi bedömer att tillämpat system ger tillräcklig framförhållning och långsiktighet. Ettårsplanen kompletteras numera med en områdesvis femårsplan. Avsaknaden av denna har varit en brist i tidigare hantering, utifrån transparensen i den långsiktiga planeringen.

Bedömningen grundas vidare på att det för kajer behövs ett bättre underlag för framförhållning och långsiktighet i planeringen. Vi konstaterar samtidigt att detta är ett pågående arbete.

Kalmar Vatten

Delvis

Vi bedömer att nuvarande förnyelseplan har gett framförhållning i arbetet, dock saknas ett mer långsiktigt perspektiv då planen inte varit föremål för "rullande" uppdateringar. Detta behov har uppmärksammats och arbete pågår med att ta fram en ny förnyelseplan över tio år, med avsikten att uppdatera/revidera den vart tredje år.

<p>4. Styrs och samordnas planeringen av underhållsinsatser i samverkan mellan servicenämnden och Kalmar Vatten på ett effektivt sätt?</p>	<p>Servicenämnden Delvis Vi bedömer att det finns rutiner och aktiviteter för planering av samförläggning. Vi anser dock att servicenämndens budgetförutsättningar borde vara mer flexibla utifrån att kunna säkerställa den ekonomiska effektiviteten i arbetet med samförläggningar.</p>	
	<p>Kalmar Vatten Ja Vi bedömer att det finns rutiner och aktiviteter för planering av samförläggning och att det finns budgetmässiga förutsättningar för att effektivt kunna genomföra projekt med samförläggning.</p>	
<p>5. Genomförs insatser i enlighet med underhållsplaneringen?</p>	<p>Servicenämnden Delvis Vi bedömer att den årsplanering som upprättas är styrande för insatserna och till stora delar genomförs. 2022 års plan har dock behövt revideras utifrån otillräckliga ekonomiska förutsättningar.</p>	
	<p>Kalmar Vatten Ja Vi bedömer att planeringen sker med befintlig förnyelseplan som grund och att insatserna till stora delar genomförs i enlighet med planen, även om det sammantaget skett några förändringar och en viss förskjutning, inom plan, framåt i tiden.</p>	
<p>6. Finns tillräckliga ekonomiska resurser för genomförande av underhåll i förhållande till behovet?</p>	<p>Servicenämnden Delvis Vi bedömer att det delvis funnits tillräckliga resurser för genomförande av underhåll. Systemet för beläggningsunderhåll indikerar på ett eftersatt underhåll, samtidigt upprätthålls en relativt god status i ett jämförande perspektiv. Nuvarande budgetförutsättningar bedöms otillräckliga i ett längre perspektiv. Budgetförutsättningarna för att arbeta med underhåll/reinvesteringar av kajer är otillräckligt med de bedömningar som framkommer utifrån genomförda</p>	

besiktningar.
Vi anser att servicenämnden i behandling av budgetunderlag inför kommunens övergripande budgetberedning tydligare behöver lyfta fram förutsättningarna för underhåll i teknisk infrastruktur.
Vidare anser vi att servicenämnden i detta sammanhang bör verka för långsiktigt stabila planeringsförutsättningar, där hela den tillgängliga budgeten för det underhåll i teknisk infrastruktur som nämnden ansvarar även budgeteras och redovisas under nämndens ansvar.

Kalmar Vatten

Ja
Både nyckeltal och realiserande av förnyelseplan indikerar på att tillräckliga resurser disponeras för ledningsförnyelse.

7. Vilken uppföljning och återrapportering sker till nämnden/
bolagsstyrelsen?

Servicenämnden

Delvis
Det finns en återrapportering i nämnden angående underhåll i teknisk infrastruktur. Vi anser dock att styrningen av denna rapportering kan förbättras avseende frekvens och innehåll, samt genom skriftliga underlag till nämnden för ökad transparens.
Vi rekommenderar nämnden att bestämma ett antal mått och nyckeltal som löpande följs upp, samt som kan ligga till grund för målambitioner och framställan av behov i samband med budgetbehandling.

Kalmar Vatten

Ja
Det finns en återkommande uppföljning till styrelsen avseende arbetet med ledningsförnyelse, på projektnivå, samt genom mått och nyckeltal.

Rekommendationer

Vi rekommenderar servicenämnden

att säkerställa att en fortsatt utveckling och kontinuerlig uppdatering sker av den rullande femårsplanering för beläggningsunderhållet som påbörjats, samt att med denna planering som grund verka för en mer flexibel hantering av budgeten för ökad ekonomisk effektivitet i arbetet med samförläggningar.

att i behandling av budgetunderlag inför kommunens övergripande budgetberedning tydligare lyfta fram förutsättningarna för underhåll i teknisk infrastruktur, samt att i detta sammanhang verka för långsiktigt stabila planeringsförutsättningar, där hela den tillgängliga budgeten för det underhåll i teknisk infrastruktur som nämnden ansvarar även budgeteras och redovisas under nämndens ansvar (d v s ej delat mellan nämnden och kommunstyrelsen).

att bestämma ett antal mått och nyckeltal som löpande följs upp, samt som kan ligga till grund för målambitioner och framställan av behov i samband med budgetbehandling.

att styrningen av rapportering till nämnden förbättras avseende frekvens och innehåll, samt genom skriftliga underlag för ökad transparens.

Vi rekommenderar Kalmar Vatten

att säkerställa att förnyelseplanen, för ökad transparens och som stöd för den långsiktiga planeringen, fortlöpande uppdateras och hålls aktuell.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Sammanfattande bedömningar utifrån revisionsfrågor	1
Inledning	7
Bakgrund	7
Syfte och revisionsfrågor	7
Revisionskriterier	8
Avgränsning	8
Metod	8
Granskningsresultat	9
System utformade för bedömning och planering av underhållsbehovet	9
Bedömning	11
Effektiv samordning	12
laktagelser – Servicenämnden och Kalmar Vatten	13
Bedömning	13
Genomförande i enlighet med underhållsplanering	14
laktagelser - Servicenämnden	14
laktagelser – Kalmar Vatten	14
Bedömning	15
Ekonomiska resurser i förhållande till behoven	15
laktagelser – Servicenämnden	15
laktagelser – Kalmar Vatten	17
Bedömning	18
Servicenämnden	18
Kalmar Vatten	18
Uppföljning och återrapportering	18
laktagelser – Servicenämnden	18
laktagelser – Kalmar Vatten	20
Bedömning	20
Servicenämnden	20
Kalmar Vatten	20

Inledning

Bakgrund

Kommunkoncernens tekniska infrastruktur i form av gator- och vägar, gc-vägar, kajkanter, trottoarer och andra stensatta områden, samt VA-system kräver ett väl planerat periodiskt underhåll för att bevara sitt värde. Om underhållsnivån är otillräcklig kan detta leda till ett uppdämt behov av underhållsåtgärder som ackumuleras samt att behovet av akuta insatser ökar samtidigt som behov av investeringar och reinvesteringar kan behöva tidigareläggas.

Gällande vägunderhåll och VA-underhåll så finns det ingen sammanhållen uppgift på hur stort underhållsbehovet är i Sverige. I granskningar som PwC har genomfört kan vi dock se att det ofta saknas en strategisk styrning av underhållsplaneringen.

Av Kalmar Vattens verksamhetsplan framgår att bolaget arbetar med en förnyelsetakt på 100 år för VA-ledningsnätet. Servicenämnden anger att i årsrapporten att arbete pågår med att ta fram en femårsplan för beläggningsunderhållet.

Revisorerna har inom ramen för sin riskbedömning beslutat att granska underhåll av gator- och vägar samt VA.

Syfte och revisionsfrågor

Syftet med granskningen är att bedöma om servicenämnden och Kalmar Vatten AB har säkerställt ett ändamålsenligt underhåll med tillräcklig intern kontroll avseende teknisk infrastruktur som gator- och vägar, samt VA-ledningsnät.

Nedanstående revisionsfrågor besvaras för servicenämnden och Kalmar Vatten var för sig:

- Finns ändamålsenliga system utformade för bedömning av underhållsbehovet?
- Finns tillförlitliga underlag om tillgångarnas status och upprustningsbehov när kostnaderna uppskattas?
- Finns underhållsplaner som upprättas med tillräcklig framförhållning och långsiktighet?
- Styr och samordnas planeringen av underhållsinsatser i samverkan mellan servicenämnden och Kalmar Vatten på ett effektivt sätt?
- Genomförs insatser i enlighet med underhållsplaneringen?
- Finns tillräckliga ekonomiska resurser för genomförande av underhåll i förhållande till behovet?
- Vilken uppföljning och återrapportering sker till nämnden/bolagsstyrelsen?

Revisionskriterier

Kommunallagen 6 kap 6 §

God ekonomisk hushållning enligt kommunallagen (11 kap)

Tillämpbara interna regelverk och policy

Avgränsning

Granskningen avser teknisk infrastruktur i form av gator- och vägar (inkl gc-vägar, kajkanter, trottoarer och andra stensatta områden), samt VA-ledningsnätet.

Inom ramen för granskningen av gatu- och vägunderhållet redovisas även hur planeringen vinterväghållningen förhåller sig till underhållsplaneringen i övrigt vad avser resurser.

Det sker ingen granskning av redovisningen av underhåll och regler för komponentredovisning.

Metod

Granskningen har genomförts genom studier av styrande dokument, underhållsplaner, uppföljningar och nämnds-/styrelseprotokoll.

Intervjuer har genomförts med representanter för servicenämnden (ordf och vice ordf), bolagets styrelse (ordf), samt i övrigt för granskningen relevanta tjänstepersoner. För servicenämnden; förvaltningschef, verksamhetschef, projektsamordnare och entreprenadledare. För Kalmar Vatten; avdelningschef, gruppchef utredning och gruppchef ledningsnät, samt en avstämning med VD.

Rapporten har varit föremål för sakavstämning.

Granskningsresultat

System utformade för bedömning och planering av underhållsbehovet

Revisionsfråga 1: Finns ändamålsenliga system utformade för bedömning av underhållsbehovet?

Revisionsfråga 2: Finns tillförlitliga underlag om tillgångarnas status och upprustningsbehov när kostnaderna uppskattas?

Revisionsfråga 3: Finns underhållsplaner som upprättas med tillräcklig framförhållning och långsiktighet?

lakttagelser – Servicenämnden

Av kommunens reglemente för servicenämnden framgår bland annat ansvar för drift och underhåll vad avser gator och vägar, gång- och cykelvägar (GC-vägar), torg, broar m m. Kajer nämns inte särskilt i reglementet och ansvar för drift och underhåll, men det har sedan en tid tillbaka klargjorts att även dessa hör till servicenämndens ansvar.

Organisatoriskt ligger arbetet med underhållsplaneringen inom serviceförvaltningens avdelning Produktion, som bland annat även svarar för vinterväghållningen. Avdelningen hanterar även nybyggnad avseende den tekniska infrastrukturen.

Det finns sammantaget ca 388 km vägar/gator och ca 171 km gång- och cykelvägar (GC) inom ramen för servicenämndens ansvar. Serviceförvaltningen tillämpar systemstöd, RoSy (Road Systems), för bedömning av underhållsbehovet och beläggningsplaneringen. I systemet finns befintligt bestånd av gator, vägar och GC-vägar. Systemet uppdateras årligen genom okulära besiktningar, vilka sker rullande med en femtedel per år. Detta sker med stöd av extern konsult.

Genomförs inte underhåll enligt plan, exempelvis om budgeten är otillräcklig eller om omprioriteringar måste ske, påverkas de beräkningar som genomförs med hjälp av systemstödet. Systemet visar på andel eftersatt underhåll ("röda gator"), de som behöver åtgärdas inom perioden 1-5 år ("gula gator"), samt sådana som ligger bortom fem år. Systemet ger även kostnadsberäkningar utifrån schabloner. Systemet visar hur underhållsskulden påverkas om underhåll skjuts på framtiden.

Utifrån stödsystemet upprättas inom förvaltningen en ettårsplanering, där prioritering sker med hänsyn tagen till aktuell status, trafikmängd, samt budgetförutsättningar. Huvudleder, bussvägar och huvudcykelleder har högst prioritet. Ramavtalets pris uppräknas årsvis och ligger till grund för kostnadsbedömningar i ettårsplanen. Prioriteringarna sker inom förvaltningen på avdelningsnivå. Inför varje projekt i planen sker en genomgång med beläggningsentreprenör, där justeringar av den bedömda arbetsinsatsen kan komma att ske och därmed påverka kalkylen för projektet.

Sedan en tid tillbaka har även en områdesvis femårsplan tagits fram i syfte att skapa bättre framförhållning, samt öka transparensen gentemot andra intressenter, som

exempelvis Kalmar Vatten och Kalmar Energi. Den nu framtagna femårsplanen är den första. Personella resursförstärkningar har möjliggjort detta arbete och att den framöver fortlöpande, årligen, kan uppdateras.

Stensatta gator, trottoarer och torg i centrummiljö omfattas inte av systemstödet, utan prioriteras löpande inom ramen för särskild budget för ändamålet.

För broar och kajer tillämpas systemet BaTMan (Brigde and Tunnel Management). I systemet noteras uppgifter från besiktningar, samt genomförda åtgärder. Underhållsplaner kan simuleras för en period upp till 20 år. Planering avseende broar har sedan tidigare funnits uppdaterade i systemet, som ger underlag för att ta fram förvaltningsplaner med framförhållning och långsiktighet. För kajer har det nu skett ett arbete med att besiktiga (dykbesiktningar) och bedöma behovet av underhållsinsatser, samt dokumentera resultatet i systemet. Arbetet med kajkanterna påbörjades genom att extra resurser i form av projektledare tillsattes under år 2021. Systemet är på god väg att ge samma stöd även för kajkanterna. Av intervju framgår att besikningarna är klara, men det kvarstår ännu att fullt ut uppdatera systemet med informationen från besikningarna. Arbetet bedöms vara klart till årsskiftet, i vilket skede en förvaltningsplan kan tas fram.

lakttagelser - Kalmar Vatten

Kalmar Vatten ska svara för en miljömässigt god vattenförsörjning och avloppsrening. Av kommunens övergripande verksamhetsplan och ägardirektiv framgår att Kalmar Vatten ska ha en VA-förnyelsetid på högst 100 år.

Organisatoriskt sorterar arbetet med förnyelse i avdelningen Ledningsnät. Inom denna avdelning sker bland annat även nyproduktion i form av ledningsutbyggnad.

Totalt finns ca 1 640 km ledning, fördelat på dricksvattenledningar ca 670 km, spillvattenledningar ca 560 km, dagvattenledningar ca 330 km, samt råvattenledningar ca 80 km.

Sedan år 2017 används VA-banken som systemstöd (ersatte Geosecma). I systemstödet registreras information om VA-ledningsnätet som driftstörningar, filmning av ledningar (jämte analys av filmen), statusutvärderingar m m. VA-banken ger underlag och stöd för prioritering av ledningsnätets förnyelse.

Av intervju framgår att det ständigt pågår ett arbete med att förbättra dokumentationen, bland annat genom spolning och filmning av ledningsnätet, samt övervakning avseende hur mycket pumpstationerna "arbetar". Det uppges att det finns en ambition att bli mer systematisk i arbetet med besiktningar bland annat genom filmning i förebyggande syfte. För delar av nätet sker även ett arbete med att bättre säkerställa och dokumentera nätets position.

Det finns ett särskilt verktyg för den projektvisa planeringen. Denna planering sker ca fyra år framåt i tiden. En särskild investeringsgrupp tar fram en budget för kommande åtgärder. Investeringsgruppen har att balansera målambitionen för ledningsförnyelsen mot de förutsättningar som VA-taxan medger. I projektdirektiven framgår att schaktfria metoder som relining (infodring av befintliga rör) företrädesvis ska beaktas. Relining har använts sedan 90-talet. Hållbarheten har bedömts vara god. I årsplaneringen, inför

kommande års budget, görs schablonmässiga kostnadsuppskattningar. Inför varje projekt sker därefter särskilda förstudier med bland annat närmare kostnadsberäkningar. Bolagets investeringsgrupp hanterar erforderliga prioriteringar. Större förändringar rapporteras till styrelsen.

Befintlig förnyelseplan upprättades år 2015 och sträcker sig fram till år 2024. Planen utgör den huvudsakliga grunden för den planering av ledningsförnyelse som sker. I planen finns en beskrivning av ledningsnätets längd, ålder och material. Statistik och trend för bräddningar, in- och utläckage, samt driftstörningar redovisas. Det redovisas en ortsvis genomgång med utvalda saneringsområden, totalt 28 till antalet, vilka även tidsätts över perioden fram till år 2024.

Planen har inte varit föremål för rullande uppdateringar, d v s tioårsöversikten har fortlöpande inte ajourhållits. Ett arbete har påbörjats med en ny förnyelseplan. Denna ska sträcka sig över en tioårsperiod där, förutom årliga prioriteringar, den långsiktiga förnyelseplanen kommer att bli föremål för revidering vart tredje år (befintlig planering, samt tillägg för planering upp till tio år). För närvarande pågår arbete med nulägesanalys från vilket analyser och strategisk bedömning och prioriteringar kommer att genomföras. Under år 2023 ska styrelsen kunna fatta beslut om en ny förnyelseplan.

Bedömning

Finns ändamålsenliga system utformade för bedömning av underhållsbehovet?

Servicenämnden

Ja

Vi bedömer att det finns ändamålsenliga system och rutiner avseende stora delar av den tekniska infrastrukturen för att bedöma underhållsbehovet, såväl vad avser arbetet med besiktningar som dokumentation i system.

Kajernas status behöver dokumenteras i sin helhet för att bättre kunna ligga till grund för underhållsplaneringen. Detta arbete är pågående.

För stensatta gator, torg och trottoarer rekommenderar vi att bättre dokumentera underhållsbehovet.

Kalmar Vatten

Ja

Vi bedömer att det finns ändamålsenligt system och rutiner för att bedöma underhållsbehovet avseende va-ledningsnätet. Avseende besiktning och dokumentation finns ett behov av att ytterligare öka systematiken avseende förebyggande besiktningar och bedömningar, bl a genom filmning; ett arbete som är pågående.

Finns tillförlitliga underlag om tillgångarnas status och upprustningsbehov när kostnaderna uppskattas?

Servicenämnden

Ja

Vi bedömer att det finns tillräckliga underlag om tillgångars status och upprustningsbehov genom de besiktningar och den dokumentation som sker. Via systemen ges schablonräknade kostnadsbedömningar, som vid behov revideras inför respektive projekt.

Kalmar Vatten

Ja

Vi bedömer att det inom ramen för systemet finns underlag för schablonmässiga uppskattningar av kostnaderna. Vi bedömer att genom de tillämpade rutiner med förprojektering erhålls tillräckliga underlag för kostnadsuppskattningar innan projektstart.

Finns underhållsplaner som upprättas med tillräcklig framförhållning och långsiktighet?

Servicenämnden

Delvis

Vi bedömer att tillämpat system ger tillräcklig framförhållning och långsiktighet. Ettårsplanen kompletteras numera med en områdesvis femårsplan. Avsaknaden av denna har varit en brist i tidigare hantering, utifrån transparensen i den långsiktiga planeringen.

Bedömningen grundas vidare på att det för kajer behövs ett bättre underlag för framförhållning och långsiktighet i planeringen. Vi konstaterar samtidigt att detta är ett pågående arbete.

Kalmar Vatten

Delvis

Vi bedömer att nuvarande förnyelseplan har gett framförhållning i arbetet, dock saknas ett mer långsiktigt perspektiv då planen inte varit föremål för "rullande" uppdateringar. Detta behov har uppmärksammats och arbete pågår med att ta fram en ny förnyelseplan över tio år, med avsikten att uppdatera/revidera den vart tredje år.

Effektiv samordning

Revisionsfråga 4: Styrts och samordnas planeringen av underhållsinsatser i samverkan mellan servicenämnden och Kalmar Vatten på ett effektivt sätt?

lakttagelser – Servicenämnden och Kalmar Vatten

Av intervju framgår att inom serviceförvaltningen har, sedan en tid tillbaka, personella resursförstärkningar prioriterats för att kunna arbeta med samförläggning, genom en särskild samordnare. Detta har inneburit en förbättrad framförhållning och styrning. Bland annat har en områdesvis femårsplan arbetats fram för ökad transparens och framförhållning.

Av Kalmar Vattens ägardirektiv framgår att grävarbeten avseende förnyelse av ledningsnätet ska samordnas och planeras med kommunens investerings- och underhållsplanering. I VA-banken kan bedömning av kommunens gator tas fram. Kalmar Vatten erhåller även information om vad som är planerat årsvis.

Samförläggningsmöten sker regelbundet med representanter från ledningsägarna i en "Genomförandegrupp". Avseende samförläggning lyfter serviceförvaltningen i första hand fram "röda gator". Genomförandegruppen arbetar med en planering som på projektnivå sträcker sig upp till fem år framåt i tiden.

En begränsande faktor för en mer effektiv samförläggning uppges budgetförutsättningarna vara. För serviceförvaltningens planering avseende samförläggning finns 4 mnkr avsatt (under kommunstyrelsens investeringsmedel för infrastruktur). I intervjuerna uppges att budgeten skulle behöva vara ca 50 % större för att kunna möta Kalmar Vattens arbete med ledningsförnyelse.

Det finns ett avtal mellan kommunen och Kalmar Vatten som reglerar kostnadsfördelningen. Vid "röd gata" betalar serviceförvaltningen 80 %, "gul gata" 50 %, samt "grön gata" 20 %.

Av intervju framgår att samverkan under senare tid successivt har förbättrats.

En aspekt som lyfts fram i intervju är att det i den samverkan som sker till delar saknas ett övergripande samhällsbyggnadsperspektiv, om eventuellt ytterligare förändringar och åtgärder är relevanta att göra vid omläggning av en gata. Frågan om gestaltning lyfts särskilt fram. För dessa frågor skulle en bredare grupp vara relevant med representanter från både kommunledning och samhällsbyggnadsförvaltningen.

Bedömning

Styrs och samordnas planeringen av underhållsinsatser i samverkan mellan servicenämnden och Kalmar Vatten på ett effektivt sätt?

Servicenämnden

Delvis

Vi bedömer att det finns rutiner och aktiviteter för planering av samförläggning. Vi anser dock att servicenämndens budgetförutsättningar borde vara mer flexibla utifrån att kunna säkerställa den ekonomiska effektiviteten i arbetet med samförläggningar.

Kalmar Vatten

Ja

Vi bedömer att det finns rutiner och aktiviteter för planering av samförläggning och att det finns budgetmässiga förutsättningar för att effektivt kunna genomföra projekt med samförläggning.

Genomförande i enlighet med underhållsplanering

Revisionsfråga 5: Genomförs insatser i enlighet med underhållsplaneringen?

lakttagelser - Servicenämnden

Ettårsplanerna för gatunätet och gång- och cykelvägar har under åren 2020 och 2021 till stora delar kunnat realiseras. Det förekommer dock projekt som fått skjutas framåt på grund av kostnaden i förhållande till budgetförutsättningarna, samt med anledning av den planering om samförläggning som sker tillsammans med Kalmar Vatten.

2020 års plan kunde realiseras enligt plan. 2021 års ursprungliga plan revideras med 15 % avseende framskjuten samförläggning. Samtidigt kunde andra sträckor komma ifråga, där även ett ekonomiskt tillskott sent under året bidrog till att det eftersatta underhållet kunde reduceras något. Mellan åren 2020 och 2021 sjönk, enligt systemstödet, det eftersatta underhållet med en procentenhet, för såväl gatunätet som GC-vägarna.

2022 års plan har fått revideras genom att skjuta projekt på framtiden, med anledning av kraftig kostnadsökning, ca 35 %. Kommande år påverkas starkt av prisökningar, samtidigt som systemstödet visar på ett ökat underhållsbehov.

För broarna och kajerna sker arbete utifrån befintlig årsplanering. För kajerna har dock en förskjutning i tid skett av projekt, såväl föregående år som innevarande år.

lakttagelser – Kalmar Vatten

Bolagets befintliga förnyelseplan, som sträcker sig från år 2015, har till stora delar kunnat realiseras enligt intervju. Vissa omfördelningar och förskjutningar i tid hanteras i samband med prioriteringar i investeringsgruppen. Det kan bland annat handla om planering utifrån samförläggning, samt kapacitetsmässiga bedömningar.

Vidare beskrivs att arbetet med förnyelseplanen uppdateras i systemstödet. Arbetet återkopplas fortlöpande till styrelsen.

Av förnyelseplanens 28 utvalda saneringsområden har 19 slutförts. Två är pågående, medan förstudier inför igångsättning pågår för fem saneringsområden. För två områden, som planerades att genomföras med start 2021 respektive 2022, saknas ännu aktiviteter. För det ena området har ny bedömning gjorts innebärande att projektet skjuts på framtiden. För det andra området sker förstudie inför start under år 2023.

Gamla Stan är ett större projekt som tillkommit utöver förnyelseplanen. Detta har skett utifrån statusbedömning i kombination med serviceförvaltningens planering.

Bedömning

Genomförs insatser i enlighet med underhållsplaneringen?

Servicenämnden

Delvis

Vi bedömer att den årsplanering som upprättas är styrande för insatserna och till stora delar genomförs. 2022 års plan har dock behövt revideras utifrån otillräckliga ekonomiska förutsättningar.

Kalmar Vatten

Ja

Vi bedömer att planeringen sker med befintlig förnyelseplan som grund och att insatserna till stora delar genomförs i enlighet med planen, även om det sammantaget skett några förändringar och en viss förskjutning, inom plan, framåt i tiden.

Ekonomiska resurser i förhållande till behoven

Revisionsfråga 6: Finns tillräckliga ekonomiska resurser för genomförande av underhåll i förhållande till behovet?

lakttagelser – Servicenämnden

Senaste beläggningsrapporten, från systemet RoSy, upprättad i januari 2022 indikerar på att 6 % av gatunätet och 11 % av GC-vägar borde varit föremål för åtgärd i form av ny beläggning. Av rapporten framgår att det eftersatta underhållet är förhållandevis lågt. Snittvärden för andra kommuner som arbetar med motsvarande system, är 14 % (gatunätet) respektive 15 % (GC-vägar).

Utmaningen ligger snarast inom kommande femårsperiod, då systemet indikerar på att 34 % av det totala asfalterade gatunätet behöver en beläggningsåtgärd. Samma procenttal gäller för GC-vägarna.

Av rapporten från systemet framgår att det behövs i genomsnitt en årlig budget på ca 17 mnkr under kommande 10-årsperiod för att behålla nuvarande standard i gatunätet. Motsvarande siffra för GC-vägarna är ca 2 mnkr.

Totalt sett behövs ytterligare ca 40 mnkr för att hantera det som i dagsläget är "röda gator". Motsvarande siffra för GC-vägarna är ca 12 mnkr.

Ovanstående siffror är hämtade från senaste beläggningsrapporten *och tar inte hänsyn till den senaste tidens kraftiga prisökningar på området*. Vidare tas ej heller hänsyn till åtgärder för sidoanläggningar, ex justering av brunnar och kantsten, samt övriga delar som stensatta gator, torg, trottoarer m m.

Av intervju framgår att förvaltningsledningen presenterar och argumenterar för behov inom området i samband med budgetberedningen. Detta är främst en dialogbaserad process, med mindre av underlag som hanteras i nämnden. Av den budgetbehandling som skett i nämnden inför år 2022 och inför år 2023 kan vi inte se att behoven avseende teknisk infrastruktur särskilt lyfts fram.

De budgetmedel som finns till förfogande fördelas mellan servicenämnden investeringsanslag och kommunstyrelsens anslag för infrastruktur, där det ingår medel för underhållsändamål i form av reinvesteringar i teknisk infrastruktur.

Servicenämnden har för beläggningsunderhåll/reinvestering under perioden 2019-2022 disponerat budgetanslag om 7 mnkr årligen. Förbrukningen av dessa medel har varierat mellan 3,3 mnkr och 7,0 (prognos 2022) per år. Anledningen till att anslaget inte till fullo nyttjas uppges vara att skapa utrymme avseende kapitalkostnaderna (vilka belastar driftbudgeten) för kommande behov. Till detta kommer att det årligen kunnat disponeras mellan 10 mnkr och 19,7 mnkr på årsbasis från investeringskonton budgeterade under kommunstyrelsen. Det totala redovisade utfallet för reinvesteringar är sedan 2019 följande:

2019	16,8 mnkr (varav medel under KS; 11,5 mnkr)
2020	13,3 mnkr (varav medel under KS; 10,0 mnkr)
2021	25,1 mnkr (varav medel under KS; 19,7 mnkr)
2022	prognos 21,0 mnkr (varav medel under KS; 14,0 mnkr)

Det felavhjälpande underhållet budgeteras under servicenämnden till 2,2 mnkr på årsbasis. De senaste två årens utfall har varit i paritet med budget.

För reinvesteringar i kajer finns under kommunstyrelsen en årlig budget om 10 mnkr (inga budgetmedel under servicenämnden). År 2021 var utfallet 4,3 mnkr, och prognosen för år 2022 anges till 7,4 mnkr. För båda åren har projekt skjutits över till kommande år. För reinvesteringar i broar finns under kommunstyrelsen en årlig budget om 5 mnkr (inga budgetmedel under servicenämnden). År 2021 var utfallet 3,5 mnkr. Prognosen för år 2022 anges till 5,3 mnkr.

Vinterväghållning

Nämnden behandlar årligen en målbeskrivning för vinterväghållningen. Nämndens senaste beslut i oktober 2021 omfattar perioden 2021/2022, med en påbörjad beredskap i mitten av november och avslut under senare delen av mars.

I målbeskrivningen behandlas prioritet avseende leder och snödjup, samt tidsaspekter.

Vinterväghållning, driftbudget (mnkr)

År	Budget	Utfall
2019	8,7	8,2
2020	8,7	4,2
2021	7,8	9,0
2022	8,0	6,2*

*) Prognos, 3,7 mnkr hittills redovisat.

Vinterväghållningen hålls budgetmässigt isär från vägunderhållet i övrigt. Nära halva budgeten går till fasta kostnader. För nya områden erhålls ett schablonbelopp per kvm.

lakttagelser – Kalmar Vatten

Kalmar har förnyelsetakt (vatten, spill och dagvatten) har under åren 2021 och 2020 legat på 1,30 % respektive 1,08 %. För de båda åren dessförinnan noteras nyckeltal på ca 0,9 %. Kalmar nyckeltal över förnyelsetakten ligger väl i nivå med målbambitionerna. Vidare är förnyelsetakten mycket god i ett jämförandeperspektiv. Branschorganisationen Svenskt Vatten redovisar för motsvarande period ett rikssnitt för förnyelsetakten till omkring 0,4 %. För Kalmar län redovisas snittet till omkring 0,6 %.

Faktureringsgraden, mått på sålt vatten, mot i systemet total levererad volym, ger en uppfattning om vattenförluster i ledningarna. Även detta nyckeltal är klart bättre i Kalmar jämfört med rikssnittet och länet (statistik från Svenskt Vatten). Kalmar redovisar nyckeltal för perioden 2018-2021 på mellan 83,4 % (år 2021) och 87,1 % (år 2020). För samtliga kommuner redovisas under motsvarande period nyckeltal mellan 72,5 % och 75,0 %, och för länet redovisas nyckeltal mellan 73,8 % och 77,6 %.

Av intervjuerna framgår uppfattningen att statusen generellt sett är relativt god på ledningsnätet och att förnyelseplanen svarar upp relativt väl mot behoven. De åtgärder som gjorts har successivt reducerat läckor i ledningssystemet.

Ett aktivt arbete med förnyelseplan och de bedömningar som där framkommer påverkar förnyelsetakten, tillsammans med möjliga metoder för ledningsförnyelse; från schaktfria metoder till de förutsättningar som exempelvis arbete i Gamla Stan innebär.

Va-förnyelse

År	Budget (mnkr)	Utfall (mnkr)	Förnyelsetakt
2019	40,8	62,1	0,88
2020	69,8	74,0	1,08
2021	63,8	70,1	1,30
2022	62,4	72,1*)	<i>Bedöms till strax under 1,0</i>

*) Prognos

Från bolaget lyfts fram att budgetöverskridanden inom investeringsbudgeten för VA-förnyelse hanteras inom ramen för bolagets totala investeringsbudget, d v s genom överskott på andra grupper av investeringar. Vid större fördyringar, som exempelvis Gamla Stan, sker redovisning som separat ärende i styrelsen.

Samtidigt lyfts fram att bolaget i arbetet med sin långtidsplan analyserar förutsättningarna för förnyelsetakten i relation till bolagets övriga investeringsbehov och kopplat till taxeutvecklingen, inte minst med anledning av hur kostnadsläget har förändrats.

Bedömning

Finns tillräckliga ekonomiska resurser för genomförande av underhåll i förhållande till behovet?

Servicenämnden

Delvis

Vi bedömer att det delvis funnits tillräckliga resurser för genomförande av underhåll. Systemet för beläggningsunderhåll indikerar på ett eftersatt underhåll, samtidigt upprätthålls en relativt god status i ett jämförande perspektiv. Nuvarande budgetförutsättningar bedöms otillräckliga i ett längre perspektiv.

Budgetförutsättningarna för att arbeta med underhåll/reinvesteringar av kajer är otillräckligt med de bedömningar som framkommer utifrån genomförda besiktningar.

Vi anser att servicenämnden i behandling av budgetunderlag inför kommunens övergripande budgetberedning tydligare behöver lyfta fram förutsättningarna för underhåll i teknisk infrastruktur.

Vidare anser vi att servicenämnden i detta sammanhang bör verka för långsiktigt stabila planeringsförutsättningar, där hela den tillgängliga budgeten för det underhåll i teknisk infrastruktur som nämnden ansvarar även budgeteras och redovisas under nämndens ansvar.

Kalmar Vatten

Ja

Både nyckeltal och realiserande av förnyelseplan indikerar på att tillräckliga resurser disponeras för ledningsförnyelse.

Uppföljning och återrapportering

Revisionsfråga 7: Vilken uppföljning och återrapportering sker till nämnden/bolagsstyrelsen?

lakttagelser – Servicenämnden

I års- och delårsrapport rapporteras inte särskilt frågor avseende underhåll i teknisk infrastruktur, förutsatt att inga större avvikelser utifrån budgetförutsättningar föreligger. I

nämndens årsrapport för år 2021 rapporterades med koppling till KF-målet med VA-ledningsförnyelse att arbete pågår inom förvaltningen med att ta fram en 5-årsplan för beläggningsunderhållet i syfte att alla ledningsägare ska kunna se vilka behov kommunen har och då förlägga sina arbeten i kommunens röda gator.

Vidare framgår i årsrapporten att en inventering av kommunens kajer genomfördes och åtgärdsplan togs fram.

Ur verksamhetsplanen för år 2022 framgår:

”Dyrare material gör att prioriteringar måste göras inom verksamheten. En ökad satsning på underhåll kommer att göras.”

Någon spårbarhet i nämnden avseende hur återkoppling av satsningen på underhåll kunnat hanteras går inte att finna under årets hittillsvarande nämndsammanträden.

Nämnden erhåller dock lägesrapporter avseende arbetet med gator och vägar. Under år 2021 erhöles under juni månad (§ 92) rapport som huvudsakligen inriktades på beläggningsstatus och aktuell planering. I december (§ 162) skedde rapportering av pågående och genomförda arbeten, samt arbetet med samförläggningar. Under år 2022 har ännu inte varit någon särskild återkoppling kring gator och vägar skett, utöver den ordinarie övergripande uppföljning av nämndens verksamhet och ekonomi som sker. Av intervjuerna framgår att det planeras för en rapportering under hösten.

Vi kan heller inte se att underhållet särskilt äskas i de budgetunderlag som lyfts fram till kommunens övergripande budgetberedning. I budgetbehandlingen inför kommande år, § 57, lyfts inget specifikt kring underhållet av den tekniska infrastrukturen, förutom behov av särskilda investeringsmedel för insatserna i Gamla Stan.

Av nämndens protokoll framgår under 2022, maj, § 61, information från ny samordnare på avdelningen Produktion om koncernövergripande samordning, där bland annat att utveckla en gemensam reinvesteringsprocess lyfts fram som ett utvecklingsområde.

Av intervju framgår att nämndens representanter är nöjda med den återkoppling som sker. Nämndens representanter lyfter även fram den återkoppling som SCB:s medborgarundersökningen ger. På frågan om ”Skötsel av gator och vägar fungerar bra i kommunen, andel (%)” erhöles kommunen år 2021 indexet 79,1, vilket var ett av landets allra bästa, samt det högsta indexet bland deltagande kommuner i Kalmar län. Riksgenomsnittet anges i undersökningen till 65,0. För gång- och cykelvägar är resultatet i stort sett detsamma; 78,7, vilket ger en något lägre placering, men klart inom ramen för den tredjedel av kommunerna med högst index, samt är även högsta indexet i länet. Riksgenomsnittet i denna del av undersökningen anges till 71,5.

På fråga om snöröjningen av gator och vägar fungerar bra erhöles indexet 76,1, vilket även detta är klart inom ramen för den tredjedel av kommunerna med högst index, samt näst bästa i länet. För snöröjning av gång- och cykelvägar är indexet något lägre; 69,6, vilket precis räcker till en plats bland den tredjedel med högst index. I en länsjämförelse ger det plats nummer tre.

lakttagelser – Kalmar Vatten

I samband med bolagets tertialuppföljningar (september 2021 och maj 2022) sker återkoppling om förnyelsetakten utifrån förnyelseplanen och nyckeltalet, förutom återkoppling i bolagets årsredovisning. Av återkopplingen framgår att arbetet sker enligt plan och utifrån det långsiktiga målet om förnyelsetakten 1 %/år (100 år).

Utöver detta sker vid styrelsesammanträden återkommande information från avdelningen produktion/ledningsnät kring förnyelsetakt och pågående projekt. I mars 2022 skedde även särskild redovisning av systemstödet "VA-banken". I maj hanterades som särskilt ärende information om fördyrningar avseende arbetet i Gamla Stan.

I årsredovisningen återges en sammanfattning av ledningsförnyelsen. För år 2021 rapporteras att denna skett enligt fastställd förnyelseplan. Förnyelsetakten rapporteras till 1,37 % år 2021 och 1,08 % år 2020, d v s över målet om 100 år (1 %). Under år 2021 rapporteras att en längre sträcka varit föremål för relining, vilket bidraget till 2021 års nyckeltal.

Styrelsen erhåller även tertialvis återkoppling avseende bolagets styrkort, där flera nyckeltal kopplade till ledningsnätets kvalité och ledningsförnyelse förekommer. Indikatorerna är beslutade av styrelsen inom ramen för bolagets affärsplan 2021-2027, samt i de årliga verksamhetsplanerna. Det tertialvisa återkopplingen sker bland annat avseende vattenläckor, faktureringsgrad, inläckage, samt förnyelsetakt.

Bedömning

Vilken uppföljning och återrapportering sker till nämnden/bolagsstyrelsen?

Servicenämnden

Delvis

Det finns en återrapportering i nämnden angående underhåll i teknisk infrastruktur. Vi anser dock att styrningen på denna rapportering kan förbättras avseende frekvens och innehåll, samt genom skriftliga underlag till nämnden för ökad transparens.

Vi rekommenderar nämnden att bestämma ett antal mått och nyckeltal som löpande följs upp, samt som kan ligga till grund för målambitioner och framställan av behov i samband med budgetbehandling.

Kalmar Vatten

Ja

Det finns en återkommande uppföljning till styrelsen avseende arbetet med ledningsförnyelse, på projektnivå, samt genom mått och nyckeltal.

2022-11-25

Jörn Wahlroth

Caroline Liljebjörn

Uppdragsledare

Projektledare

Denna rapport har upprättats av Öhrlings PricewaterhouseCoopers AB (org nr 556029-6740) (PwC) på uppdrag av Kalmar kommuns revisorer enligt de villkor och under de förutsättningar som framgår av projektplan. PwC ansvarar inte utan särskilt åtagande, gentemot annan som tar del av och förlitar sig på hela eller delar av denna rapport.

Kommunstyrelsen

Servicenämnden

För kännedom

Kommunfullmäktiges presidium

Granskning av kommunens inköpsorganisation, upphandling och avtalsuppföljning

På uppdrag av revisorerna i Kalmar kommun har PwC genomfört en granskning i syfte att bedöma om kommunstyrelsen och servicenämnden har säkerställt en ändamålsenlig inköps- och upphandlingsverksamhet.

Vi beslutade vid vårt sammanträde den 25 november 2022 att överlämna upprättad rapport till kommunstyrelsen och servicenämnden. Rapporten överlämnas även för kännedom till kommunfullmäktiges presidium.

Av rapporten framgår gjorda iakttagelser, revisionell bedömning och rekommendationer.

Vi önskar få svar från kommunstyrelsen och servicenämnden senast den 17 april 2023, med redogörelse av åtgärder utifrån de påpekanden och rekommendationer som framkommer i rapporten. Vi rekommenderar styrelsen och nämnden att som rutin, inom rimlig tid, följa upp vidtagna åtgärder utifrån de svar som har lämnats till kommunens revisorer.

Kommunfullmäktiges presidium får ta ställning till om revisionsrapporten ska biläggas fullmäktiges handlingar.

För kommunens revisorer

Per Dahl
Ordförande

Jan Bengtsson
Vice ordförande

Granskning av kommunens inköpsorganisation, upphandling och avtalsuppföljning

Kalmar kommun

November 2022

Emma Ekstén, Projektledare, certifierad kommunal revisor

Elina Lundberg, Projektmedarbetare

Sammanfattning

PwC har på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Kalmar kommun genomfört en granskning av kommunens inköpsorganisation, upphandling och avtalsuppföljning. Granskningens syfte är att bedöma om kommunstyrelsen och servicenämnden har säkerställt en ändamålsenlig inköps- och upphandlingsverksamhet.

Utifrån genomförd granskning är vår samlade bedömning att kommunstyrelsen och servicenämnden **inte helt** har säkerställt en ändamålsenlig inköps- och upphandlingsverksamhet

Nedan ses en sammanfattande bedömning för varje revisionsfråga. För fullständiga bedömningar se respektive revisionsfråga i rapporten.

Bedömningar utifrån revisionsfrågor

Revisionsfråga	Bedömning	
1. Är organisationen ändamålsenlig med tydliga roller och ansvar (<i>gränssnitt mellan servicenämnden och kommunstyrelsen, samt övriga berörda nämnder, inom kommunens förvaltningsorganisation, samt i förhållande till kommunkoncernen</i>)?	Delvis Bedömningen grundar vi på att vi anser att det är otydligt att det i servicenämndens reglemente inte framgår något ansvar för inköps- eller upphandlingsverksamheten trots att verksamheten ligger under serviceförvaltningen. Inom upphandlingsenheten finns en tydlig roll- och ansvarsfördelning som bidrar till att det finns en välfungerande organisation. Gränsdragningen och ansvarsfördelningen för de olika förvaltningarna och upphandlingsenheten upplevs inte i alla delar vara tydlig för de respektive förvaltningarna.	
2. Finns ändamålsenliga riktlinjer, rutiner och processer för upphandling och inköp, och efterlevs dem?	Delvis Det finns en antagen policy med tillhörande riktlinjer för upphandling. Utöver det finns tydliga interna processbeskrivningar för det praktiska arbetet med upphandlingar. Dock anser vi att det saknas tydliga beskrivningar över vilken typ av dokumentation som bör finnas i samband med direktupphandlingar över 100 000 kr. När det gäller genomförda upphandlingar bedömer vi att dessa har genomförts på ett korrekt vis enligt de riktlinjer och den lagstiftning som gäller. Avseende direktupphandlingar bedömer vi att mot bakgrund av granskade stickprov att dessa inte genomförs ändamålsenligt.	

3. Finns rutiner och processer för att säkerställa avtalstrohet?	<p>Delvis</p> <p>Det finns för närvarande inte några formaliserade rutiner och processer för att säkerställa avtalstrohet. Vidare visar uppföljningen av den interna kontrollen på ett ej acceptabelt utfall inom området. Vi ser positivt på att det sker ett fortsatt arbete med frågan och att det finns planer på det fortsatta arbetet inom området. Vidare ger registeranalysen ett resultat där över 89% av totala inköp görs i de två översta intervallen, vilket tyder på att ramavtal som täcker verksamhetens behov till stor del finns. Våra stickprov inom ramen för avtalstrohet påvisar inte några väsentliga brister.</p>	
4. Finns rutiner för att säkerställa att avtalen medger en ändamålsenlig avtalsuppföljning?	<p>Ja</p> <p>I granskade avtal finns regleringar om avtalsuppföljning och de anses vara ändamålsenliga. Det finns inte några särskilda dokumenterade rutiner för att säkerställa att avtalen medger en ändamålsenlig avtalsuppföljning med av vad vi kan se i granskningen så säkerställs det i de respektive avtalen.</p>	
5. Finns rutiner och processer för att säkerställa att avtalsuppföljning sker?	<p>Delvis</p> <p>Det är tydligt angivet i policyn och i avtalen att uppföljning av avtalen ska ske. I övrigt saknas rutiner och processer för uppföljning och vi konstaterar att uppföljning främst sker på förekommen anledning och inte på något systematiskt vis. Utifrån granskade avtal kan vi enbart spåra att det skett uppföljning för två av avtalen, vilket tyder på att det inte finns rutiner och processer för att säkerställa att avtalsuppföljning sker med något särskild systematik. Vi ser positivt på att det har påbörjats ett arbete i frågan.</p>	
6. Sker en tillräcklig uppföljning av inköp- och upphandlingsverksamheten?	<p>Delvis</p> <p>Det sker uppföljning av inköps- och upphandlingsverksamheten i servicenämnden i samband med såväl tertialrapporter som delårsrapporter främst inom ramen för arbetet med intern kontroll, men också genom en allmän beskrivning av verksamheten. Vidare ser vi också att nämnden löpande får information som kan handla om inköps- och upphandlingsverksamheten. Vi bedömer att det inte sker en tillräcklig uppföljning av inköps- och upphandlingsverksamheten i kommunstyrelsen mot bakgrund av att det enligt reglementena är kommunstyrelsen som ansvarar för frågorna.</p>	

Rekommendationer

Efter genomförd granskning rekommenderar vi att:

- kommunstyrelsen bereder ärende att revidera kommunstyrelsens och servicenämndens respektive reglementen så att det blir tydligt vilket ansvar som

åligger kommunstyrelsen respektive upphandlingsenheten gällande inköps- och upphandlingsfrågor.

- gränsdragningen mellan serviceförvaltningens ansvar kontra respektive övrig förvaltnings och bolags ansvar tydliggörs i styrdokument.
- direktupphandlingsprotokollet och anvisningar för direktupphandling revideras så att dokumenten uppfyller lagstiftningens och Konkurrensverkets krav för dokumentation av direktupphandlingar.
- det gentemot verksamheterna genomförs utbildning och/eller informationsinsatser gällande dokumentation av direktupphandlingar.
- det sker ett fortsatt arbete med att dokumentera och implementera rutiner och processer för att säkerställa avtalstrohet.
- det tas fram rutiner och processer för att säkerställa att det sker en ändamålsenlig och systematisk avtalsuppföljning.
- kommunstyrelsen följer upp inköps- och upphandlingsverksamheten mer systematiskt eftersom ansvaret för verksamheten åligger kommunstyrelsen enligt nuvarande reglemente.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Bedömningar utifrån revisionsfrågor	1
1. Inledning	5
1.1 Bakgrund	5
1.2 Syfte och revisionsfrågor	5
1.3 Revisionskriterier	5
1.4 Avgränsning	6
1.5 Metod	6
2. Granskningsresultat	7
2.1 Ändamålsenlig organisation	7
2.2 Riktlinjer, rutiner och processer för upphandling och inköp	10
Finns ändamålsenliga riktlinjer, rutiner och processer för upphandling och inköp och efterlevs dom?	13
2.3 Rutiner och processer för avtalstrohet	14
2.4 Rutiner för ändamålsenlig avtalsuppföljning	16
2.5 Rutiner och processer för att säkerställa att avtalsuppföljning sker	17
2.6 Uppföljning av upphandlingsverksamheten	19
Bilagor	22
Bilaga 1 - Steg för direktupphandlingar	22

1. Inledning

1.1 Bakgrund

Regler för offentlig upphandling finns för att tillvarata konkurrensen på marknaden och uppnå en god ekonomi i den offentliga verksamhetens inköp. På upphandlingsområdet finns olika lagar att beakta beroende på vilken verksamhet som en upphandlande myndighet bedriver men mest central är lag (2016:1145) om offentlig upphandling (LOU). Lagarna kring upphandling och inköp utgår från grundläggande principer om likabehandling, icke-diskriminering, öppenhet, proportionalitet och ömsesidigt erkännande.

Upphandling och inköp har en stor betydelse för kommunens ekonomi utifrån hur processerna hanteras, vilka leverantörer som anlitas, vilka prestationer som erhålls och till vilka villkor samt hur dessa efterlevs och följs upp. Det finns även risker för ekonomisk skada och förtroendeskada om upphandling och inköp inte hanteras i enlighet med gällande regelverk.

Kommunfullmäktige beslutade att från och med den 1 januari 2021 att organisatoriskt flytta upphandlingsverksamheten till servicenämnden och där bilda en samlad inköpsverksamhet. Organisationsförändringen föregicks av en extern genomlysning, där bl a lyftes fram behov av att arbeta mer strategiskt, samt att tydliggöra roller.

Mot bakgrund av detta har revisorerna utifrån sin bedömning av väsentlighet och risk beslutat att granska upphandlings- och inköpsverksamheten.

1.2 Syfte och revisionsfrågor

Granskningens syfte är att bedöma om kommunstyrelsen och servicenämnden har säkerställt en ändamålsenlig inköps- och upphandlingsverksamhet.

Följande revisionsfrågor har besvarats för att svara mot syftet:

- Är organisationen ändamålsenlig med tydliga roller och ansvar (*gränssnitt mellan servicenämnden och kommunstyrelsen, samt övriga berörda nämnder, inom kommunens förvaltningsorganisation, samt i förhållande till kommunkoncernen*)?
- Finns ändamålsenliga riktlinjer, rutiner och processer för upphandling och inköp och efterlevs dom?
- Finns rutiner och processer för att säkerställa avtalstrohet?
- Finns rutiner för att säkerställa att avtalen medger en ändamålsenlig avtalsuppföljning?
- Finns rutiner och processer för att säkerställa att avtalsuppföljning sker?
- Sker en tillräcklig uppföljning av inköp- och upphandlingsverksamheten?

1.3 Revisionskriterier

Med revisionskriterier avses de bedömningsgrunder som bildar underlag för revisionens analyser och bedömningar.

- Lag (2016:1145) om offentlig upphandling (LOU)
- Kommunens riktlinjer/policys inom området

1.4 Avgränsning

Granskningen avgränsas till år 2021 och 2022.

1.5 Metod

Vi har i samband med granskningen genomfört intervjuer med centralt ansvariga tjänstepersoner och handläggare avseende upphandling och inköp, samt med representanter från fyra olika verksamheter. Intervjuer har skett med följande:

- Förvaltningschef på serviceförvaltningen
- Inköpschef på serviceförvaltningen
- Två upphandlare på serviceförvaltningen
- Avtalscontroller på serviceförvaltningen
- Verksamhetschef kultur- och fritidsförvaltningen
- Administrativ chef och ekonomichef på omsorgsförvaltningen
- Administrativ chef och supportchef på socialförvaltningen
- Administrativ chef och förvaltningsekonom på utbildningsförvaltningen

Utöver intervjuer har vi även genomfört granskning och analys av relevanta styrande dokument såsom upphandlingspolicy, riktlinjer och rutiner samt uppföljningar.

Vi har även genomfört en registeranalys mot avtalsregister och leverantörsreskontra. Utifrån registeranalysen har vi valt ut 3 genomförda upphandlingar, 11 direktupphandlingar och 5 stickprov inom ramen för att kontrollera efterlevnad av avtalstrohet. Vidare har vi också begärt in uppföljning för 6 avtal.

De intervjuade har beretts möjlighet att sakgranska rapporten.

2. Granskningsresultat

2.1 Ändamålsenlig organisation

Revisionsfråga 1: Är organisationen ändamålsenlig med tydliga roller och ansvar (gränssnitt mellan servicenämnden och kommunstyrelsen, samt övriga berörda nämnder, inom kommunens förvaltningsorganisation, samt i förhållande till kommunkoncernen)?

2.1.1 Iakttagelser

Övergripande organisation

Av beslut i servicenämnden 2020-09-30 § 90 framgår att det under våren 2020 gjordes en genomlysning av Kalmar kommuns inköpsorganisation. Syftet med genomlysningen var att identifiera synergier, förändringsbehov och förbättringsområden. Detta resulterade i att Kalmar kommun beslutade att skapa en samlad inköpsverksamhet, samt att skapa en tydlig inköpsorganisation. I beslutet framgår att fr.o.m. 1 januari 2021 ska inköpsorganisationen vara samlad under servicenämndens ansvarsområden.

Kalmar kommuns organisation och ansvarsfördelning med avseende på upphandling och inköp beskrivs i flera styrdokument, såsom i kommunstyrelsens reglemente, servicenämndens reglemente, upphandlingspolicy och delegationsordning.

I *Upphandlingspolicy*, fastställd 2017-12-18 av kommunfullmäktige och senast reviderad 2021-12-20 av upphandlingsansvarig, fastställs att upphandlingspolicyn med tillhörande riktlinjer gäller kommunens samtliga nämnder och förvaltningar samt de majoritetsägda kommunala bolagen. Alla typer av upphandlingar omfattas, däribland varor, tjänster och entreprenad. En tydlig upphandlingsprocess ska enligt policyn säkerställa att den följs och att den omsätts i avtalsvillkor. Systematisk samverkan och erfarenhetsutbyte ska enligt policyn ske mellan förvaltningar och bolag. Utgångspunkten är att krav som ställs även ska gälla för underleverantörer. Styrelse, nämnd eller motsvarande organ har ansvar för att upphandlingsverksamheten sköts i överensstämmelse med lag, annan författning och policyn.

Fortsatt i upphandlingspolicyn framgår att Kalmar kommun genom ansvarsfulla och medvetna upphandlingar och inköp ska medverka till utvecklingen av ett hållbart samhälle, som präglas av miljömässigt och socialt ansvarstagande, demokrati, solidaritet och rättvisa villkor. Upphandling ska bidra till att kommunens verksamhetsmål nås. Kalmar kommun ser positivt på leverantörer som bidrar till en hållbar samhällsutveckling lokalt och globalt. Vidare beskrivs också vad det innebär med sammanlagt 13 punkter med tillhörande riktlinjer.

I kommunstyrelsen *reglemente*, fastställt av kommunfullmäktige 2022-04-25, framgår att kommunstyrelsen är kommunens ledande politiska förvaltningsorgan. Den har ett

helhetsansvar för kommunens verksamheter, utveckling och ekonomiska ställning. Vidare fastställs att styrelsen ansvarar för kommunens upphandlingar.

I kommunstyrelsens *delegationsordning*, senast reviderad av kommunstyrelsen 2021-03-02 § 42, beskrivs ansvarsfördelningen mellan KSAU, Planutskottet, kommundirektör, chef för projekt- och byggenheten samt inköps- och upphandlingschef på serviceförvaltningen. Bl.a. framgår att

- Inköps- och upphandlingschef på serviceförvaltningen fattar tilldelningsbeslut, tecknar avtal samt kan vid behov avbryta upphandling av varor och tjänster där värdet för avtalstiden ligger mellan det fastställda direktupphandlingsbeloppet och upp till 100 gånger prisbasbelopp
- För ovan punkt gäller att då värdet understiger det fastställda direktupphandlingsbeloppet äger kommundirektör, förvaltningschef och berörd verksamhetschef/räddningschef rätt att upphandla via s.k. ställningsfullmakt. Det är alltså inget beslut i kommunallagens mening.

Av servicenämndens *reglemente*, fastställt av kommunfullmäktige 2019-01-28, framgår inte något ansvar för upphandlings- eller inköpsverksamheten. Inköpschefen är inte heller föredragande i servicenämnden utan enbart i KSAU eller kommunstyrelsen. I servicenämndens *delegationsordning*, fastställd av servicenämnden 2019-01-30, framgår följande vad gäller upphandling,

- Kommunstyrelsen ansvarar för upphandling enligt reglemente beslutat av kommunfullmäktige. Delegationer inom upphandlingsområdet regleras därför i kommunstyrelsens delegationsordning. Att upphandla entreprenader, varor och tjänster där värdet understiger det fastställda direktupphandlingsbeloppet ligger inom uppdragen för förvaltningschef och berörd verksamhetschef/tjänsteperson. De har alltså rätt att upphandla/avropa under direktupphandlingsbeloppet via så kallad ställningsfullmakt. I dessa fall är det alltså inte fråga om någon delegerad beslutanderätt.

Upphandlingsenheten

I servicenämndens *verksamhetsplan med internbudget och internkontroll 2022*, fastställd av nämnden 2021-12-15 § 151, framgår att inköp består av kommunens centralförråd och upphandlingsenhet. Verksamheten ska vara leverantör av förbrukningsmaterial och säkerställa att alla inköp följer lagen om offentlig upphandling (LOU) samt kommunens upphandlingspolicy.

Vidare i verksamhetsplanen framgår att upphandlingen fokuserar på att säkerställa att lagen om offentlig upphandling efterlevs i kommunala verksamheterna. Standardsortiment införs i allt större utsträckning för att effektivisera arbetet och erbjuda mer kostnadseffektiva produkter. Det framgår även att kategoristyrd upphandling införts i syfte att effektivisera upphandlingar och åstadkomma bättre avtal inom kommunkoncernen, vilken vi kan bekräfta i intervjuer. Vid intervjuer uppges att upphandlarna jobbar med tilldelade kategorier och ansvarar för 2-3 kategorier vardera.

Upphandlingsenheten består av totalt 11 personer och i enheten ingår bland annat inköpschef, upphandlare, avtalscontroller och e-handelssamordnare. Under intervjuer framgår att det i närtid också kommer anställas ytterligare en person som särskilt kommer ansvara för entreprenadupphandlingar.

Vid intervju framgår även att Kalmar kommun samverkar med andra kommuner i upphandlingsfrågor där Kalmar kommun genom samverkansavtal erbjuder dessa kommuner att medverka i bland annat ramavtalsupphandlingar.

Inom upphandlingsenhetens verksamhet ingår också centralförrådet. Centralförrådet är en slags grossistleverantör för varor som är gemensamt upphandlade för kommunen (och vissa samverkanskommuner) enligt lagen om offentlig upphandling. Centralförrådet har alltid tillhört serviceförvaltningen, även när upphandlingsenheten låg under kommunstyrelseförvaltningen. När inköpsverksamheten skapades som upphandlingsenheten och centralförrådet tillhör beslutades att också centralförrådet skulle ingå i denna organisationen. Till centralförrådet kan medarbetare i kommunen komma och hämta ut varor som de behöver alternativt få hjälp att beställa olika typer av varor. Tanken är att centralförrådet enbart ska köpa in varor som finns avtalade, men enligt uppgift från intervjuer har detta inte riktigt fungerat som tänkt. Det har historiskt funnits en bristfällig styrning på de varor som köpts in av centralförrådet och även hur utlämning av varor har skett. Vilken medarbetare som helst har kunnat hämta ut varor i centralförrådet och det har inte funnits någon ordentlig sammanställning över vilka verksamheter som har hämtat ut varor. Enligt intervjuer finns det därför planer på att stänga det fysiska centralförrådet. Parallellt med detta så implementeras ett nytt e-handelssystem där beställningsbehöriga medarbetare enkelt genom en webbshop ska kunna inhandla de varor som de behöver till sina verksamheter. De verksamheter vi intervjuat lyfter en viss oro kring att centralförrådet ska stänga sin fysiska butik och befarar att det kommer innebära merarbete ute i verksamheterna samt att det inte kommer gå lika snabbt och enkelt att få tag i de varor som behövs. Ur upphandlingsenhetens perspektiv handlar förändringen om att få bättre kontroll på inköpskedjan i kommunen och att det faktiskt enbart ska vara de som har rätt att beställa som faktiskt gör själva inköpen. Det finns en möjlighet att fortsatt lagerhålla vissa kritiska produkter för kommunkoncernen i centralförrådet, men tanken är att Proceedo ska användas i första hand för inköp av varor.

Gränsdragning mellan andra nämnder och bolag

Från intervjuer med representanter från de olika förvaltningarna inom kommunen framgår delade åsikter vad gäller dess samarbete med upphandlingsenheten. De förvaltningar som har större behov av att upphandla varor anser att det är mycket som fungerar bra, men att det också finns förbättringspotential. De önskar genomgående bättre arbete i hela upphandlingskedjan och att upphandlingsenheten lägger mer fokus på slutkunden, dvs förvaltningen. Ett problemområde som lyfts fram är att upphandlingsenheten inte har någon kännedom om verksamheternas materialförsörjningsbehov. De förvaltningar som mer sällan använder sig av upphandlingstjänsterna är desto mer nöjda med upphandlingsenheten och dess service. Exempelvis lyfts att det finns en god dialog och samspel mellan upphandlingsenheten

och verksamheterna när upphandlingar ska genomföras där upphandlingsenheten uppge vara lyhörda för verksamheternas behov.

Det framkommer också att den organisatoriska övergången till serviceförvaltningen inte direkt har märkts av bland övriga förvaltningar utöver att de upplever att servicen blivit bättre.

När det gäller de kommunala bolagen upplever upphandlingsenheten att dessa i varierande grad använder sig av upphandlingsenhetens tjänster. Några av bolagen deltar exempelvis alltid på ramavtalsupphandlingar medan andra bolag i större utsträckning sköter sin upphandlingsverksamhet själva. Det finns ett önskemål från upphandlingsenhetens sida om en större delaktighet i upphandlingarna från bolagens sida.

2.1.2 Bedömning

Är organisationen ändamålsenlig med tydliga roller och ansvar? (gränssnitt mellan servicenämnden och kommunstyrelsen, samt övriga berörda nämnder, inom kommunens förvaltningsorganisation, samt i förhållande till kommunkoncernen)

Svaret på revisionsfrågan är **delvis**.

Bedömningen grundar vi på att vi anser att det är otydligt att det i servicenämndens reglemente inte framgår något ansvar för inköps- eller upphandlingsverksamheten trots att verksamheten ligger under serviceförvaltningen. Vi anser att det inom upphandlingsenheten och mellan medarbetarna finns en tydlig roll- och ansvarsfördelning som bidrar till att det finns en välfungerande organisation. Gränsdragningen och ansvarsfördelningen för de olika förvaltningarna och upphandlingsenheten upplevs inte i alla delar vara tydlig för de respektive förvaltningarna. Det är därför av vikt att tydliggöra vem som ansvarar för vad i upphandlings- och inköpsfrågorna. Vi noterar även att bolagen i varierad utsträckning nyttjar upphandlingsenhetens tjänster.

2.2 Riktlinjer, rutiner och processer för upphandling och inköp

Revisionsfråga 2: Finns ändamålsenliga riktlinjer, rutiner och processer för upphandling och inköp och efterlevs dom?

2.2.1 Iakttagelser

Styrdokument

I kommunstyrelsens reglemente fastställs att styrelsen ska leda och samordna arbetet med och samordna utformningen av övergripande och strategiska mål, riktlinjer och ramar för styrningen av hela den kommunala verksamheten samt göra framställningar i målfrågor som inte är förbehållna annan nämnd.

Som tidigare nämnts finns det i kommunen en upphandlingspolicy som senast reviderades i december månad år 2021. Policyn innehåller väsentliga delar kopplat till upphandlingsprocessen såsom exempelvis att all upphandling ska vara affärsmässig, kostnadseffektiv och följa upphandlingslagstiftningen, att all upphandling ska

genomföras så att konkurrensen tillvaratas. samt att upphandlade avtal och leverantörer ska följas upp. I policyn återfinns också riktlinjer till upphandlingspolicyn som är avsedda att förtydliga och utveckla bestämmelserna i policyn. Bland annat beskrivs att anskaffning av vara eller tjänst ska vara planerad i så god tid att policyn kan säkerställas. Tidplanen ska innehålla utrymme för att ta fram förfrågningsunderlag av god kvalitet, tillräcklig tid för utvärdering samt rimlig leveranstid för leverantören. Det framgår också att kommunens verksamheter är skyldiga att använda de upphandlade ramavtalen vid inköp som omfattas av ramavtalet och där behovet kan tillgodoses. Vid avsteg ska skälen dokumenteras av ansvarig chef. Där det är möjligt ska avrop ske via kommunens e-handelssystem eller på Centralförrådet. Förutom detta beskrivs också på vilket vis hänsyn ska tas till olika hållbarhetsaspekter i upphandlingen.

Avseende direktupphandlingar beskriver riktlinjerna att direktupphandling får ske under lagstadgade tröskelvärden och ska göras enligt den process som återfinns i kommunens verksamhetssystem. Upphandlingen ska dokumenteras. Förutom vad som anges i riktlinjerna finns också anvisningar för direktupphandlingar som senast fastställdes av kommunstyrelsen i augusti månad år 2022. Av anvisningarna framgår att direktupphandling kan ske om en vara eller tjänst inte finns upphandlat i befintliga ramavtal och om upphandlingsbeloppet understiger 700 000 kr från 2022-02-01 (exklusive moms) för varor, tjänster och entreprenader under de senaste tolv månaderna. Även förväntade upphandlingar för de kommande tre åren ska räknas in i beloppet. Inköp under 100 000 kr görs direkt utan krav på direktupphandlingsprotokoll. Det är det sammantagna inköps-/upphandlingsbeloppet under ovan angivna villkor som gäller och det är inte tillåtet att dela upp inköpet/upphandlingen för att komma under gränserna. Stegen i genomförandet av direktupphandlingar återfinns i bilaga 1. För direktupphandlingar finns en mall för protokoll där den upphandlande myndigheten ska ange vilka leverantörer som tillfrågats samt val av leverantör och varför denne valts. Det ska också intygas att direktupphandlingen genomförts i enlighet med upphandlingspolicyn, att leverantörskontroll inhämtats samt att beloppet har kontrollerats i leverantörsdatabasen.

Utöver de ovan formellt beslutade dokumenten finns även processbeskrivningar på verksamhetsnivå. Bland annat finns en processbeskrivning för hur en upphandling går till från planering av själva upphandlingen fram tills dess att avtal tecknas och fakturering sker. Denna process finns att återfinna på kommunens intranät. Vidare finns också ett internt dokument för upphandlingsenheten som beskriver olika uppgifter inom enheten och vem som ansvarar för dessa samt åtgärder för respektive uppgift.

Som stöd i arbetet med upphandling finns också framtagna mallar för upphandlingsdokument för avtal över samt under tröskelvärdet som innehåller de standarddelar som bör finnas med i alla berörda upphandlingar.

i intervjun med förvaltningschefen lyfts att det kommer tas fram en checklista för hållbar upphandling samt att upphandlingspolicyn kommer revideras under år 2023.

Stickprov på genomförda upphandlingar

Inom ramen för granskningen har vi begärt in underlag för sex genomförda upphandlingar. Två av dessa hade genomförts av andra aktörer, den ena av Region Kalmar och Västerviks kommun och den andra av inköpscentralen Adda. För ett av våra begärda stickprov hade den inledande dokumentationen gallrats på grund av inaktualitet enligt dokumenthanteringsplanen. Vi har därför närmare granskat tre genomförda upphandlingar och nedan följer resultatet av stickprovsgenomgången:

Tabell 1: Stickprov på genomförda upphandlingar

Kontrollpunkter	Stickprov 1	Stickprov 2	Stickprov 3
Är värdet beräknat?	Ja	Ja	Ja
Har rätt förfarande använts?	Ja	Ja	Ja
Är upphandlingen annonserad?	Ja	Ja	Ja
Finns öppningsprotokoll?	Ja	Ja	Ja
Framgår utvärdering av anbud?	Ja	Ja	Ja
Har ett korrekt tilldelningsbeslut fattats?	Oklart*	Oklart*	Ja
Är kontrakt tecknat med iakttagande av avtalsspärr?	Ja	Ja	Ja

*Tilldelningsbesluten fattades innan den nya organisationen trädde ikraft. Enligt nuvarande delegationsordning har inköpschefen rätt att fatta tilldelningsbeslut upp till 100 gånger prisbasbeloppet. Båda upphandlingarna ovan är beslutade av dåvarande upphandlings- och kanslichef och överstiger 100 prisbasbelopp, men vi har i granskningen inte tagit del av den då gällande delegationsordningen och kan därför med säkerhet inte uttala oss om huruvida tilldelningsbesluten är korrekt fattade för dessa upphandlingar.

Efter genomgång av stickproven ser vi att upphandlingarna i huvudsak är korrekt genomförda och innehåller de delar som lagstiftning och policy med tillhörande dokument stipulerar.

Stickprov på genomförda direktupphandlingar

Inom ramen för granskningen har vi genomfört en registeranalys där vi jämfört kommunens leverantörsreskontra med kommunens avtalsdatabas. Utifrån resultatet av analysen har vi valt ut elva leverantörer där vi från leverantörsreskontran inte fann motsvarande part i avtalskatalogen där inköpen överstiger 100 000 kr. För dessa leverantörer har vi bland annat begärt ut dokumentation för direktupphandlingen eller om eventuellt avtal finns.

Lagen om offentlig upphandling tillåter att upphandlande myndigheter direktupphandlar om avtalets värde inte överstiger 700 000 kr (2022). Det finns inga juridiska formkrav för hur annonsering och tilldelning ska ske, men om värdet överstiger 100 000 kr gäller att organisationen ska ha riktlinjer för direktupphandling samt att upphandlingen dokumenteras. Enligt Konkurrensverkets bedömning utgör följande punkter ett minimum för att uppfyllnad av dokumentationsplikten för direktupphandlingar:

- Den upphandlande myndighetens eller enhetens namn och organisationsnummer.
- Avtalsföremålet.

- Avtalets löptid och uppskattade värde samt när avtalet ingicks.
- Om och hur konkurrensen togs till vara.
- Vilka leverantörer som tillfrågades och hur många som lämnade anbud.
- Vilken leverantör som tilldelades avtalet.
- Det viktigaste skälet för tilldelningen

I syfte att klargöra vilka dokumentationskrav som föreligger har Konkurrensverket tagit fram en dokumentationsblankett för direktupphandlingar. Denna eller motsvarande blankett bör enligt Konkurrensverket fyllas i för varje inköp.

Nedan följer resultatet av våra stickprov:

Tabell 2: Stickprov på direktupphandlingar

	Finns avtal?	Har kommunens direktupphandlingsprotokoll fyllts i?	Finns övrig dokumentation som uppfyller lagstiftningens och Konkurrensverkets minimikrav?
Stickprov 1	Nej		
Stickprov 2	Nej	Nej	Nej
Stickprov 3	Kan finnas genom Adda	Nej	Nej
Stickprov 4	Nej	Nej	Nej
Stickprov 5	Nej	Nej	Nej
Stickprov 6	Nej	Nej	Nej
Stickprov 7	Nej	Nej	Nej
Stickprov 8	Ja	E/T då avtal finns	E/T då avtal finns
Stickprov 9	Nej	Ja	Nej
Stickprov 10	Ja	Ja	E/T då avtal finns
Stickprov 11	Kan finnas genom Adda	Nej	Nej

Enbart för två av stickproven har vi erhållit ett ifyllt direktupphandlingsprotokoll. För stickprov 9 hade beställaren kryssat i "Nej" på frågorna om leverantörskontroll hade inhämtats samt om beloppet hade kontrollerats i leverantörsdatabasen. För tre av stickproven översteg det enskilda inköpet inte 100 000 kr men det totala beloppet för leverantörerna hittills i år översteg 100 000 kr. I övrigt har inte någon dokumentation erhållits kopplat till de respektive inköpen.

Då stickproven är utvalda utifrån att fånga inköp där det finns risker så är inte urvalet representativt för samtliga av kommunens inköp och upphandlingar.

2.3.2 Bedömning

Finns ändamålsenliga riktlinjer, rutiner och processer för upphandling och inköp och efterlevs dom?

Svaret på revisionsfrågan är **delvis**.

Bedömningen grundar vi på att det finns en antagen policy med tillhörande riktlinjer för upphandling. Utöver det finns tydliga interna processbeskrivningar för det praktiska arbetet med upphandlingar. Dock anser vi att det saknas tydliga beskrivningar över vilken typ av dokumentation som bör finnas i samband med direktupphandlingar över 100 000 kr. Det protokoll och de anvisningar som finns för direktupphandlingar saknar vissa av de delar som lagstiftningen och Konkurrensverket anger som minimikrav vid direktupphandlingar.

När det gäller genomförda upphandlingar bedömer vi att dessa har genomförts på ett korrekt vis enligt de riktlinjer och den lagstiftning som gäller. Avseende direktupphandlingar bedömer vi att mot bakgrund av granskade stickprov att dessa inte genomförs ändamålsenligt. Vi har inte fått ta del av någon dokumentation kring direktupphandlingarna i form av varken direktupphandlingsprotokoll eller dokumentation som i övrigt är i enlighet med lagstiftningens och Konkurrensverkets krav. Vi har därmed inte kunnat verifiera att dokumentation av direktupphandlingar skett i enlighet med Konkurrensverkets minimikrav eller i enlighet med Kalmar kommuns riktlinjer.

I övrigt har vi förståelse för att utvalda stickprov enbart utgör en mindre del av kommunens totala inköpsvolym.

2.3 Rutiner och processer för avtalstrohet

Revisionsfråga 3: Finns rutiner och processer för att säkerställa avtalstrohet?

2.3.1 Iakttagelser

Från och med hösten år 2022 har det inom upphandlingsenheten anställts en avtalscontroller. Avtalscontrollerns uppdrag kommer framöver bland annat innefatta att arbeta med frågor kopplat till avtalstrohet. För närvarande finns det inte några rutiner eller processer som beskriver hur arbetet med att säkerställa avtalstrohet ska ske. Rutinbeskrivningar kommer att tas fram framöver när avtalscontrollerns roll och uppdrag har implementerats fullt ut.

Av intervjuer framkommer att det inte har funnits något tillfredsställande sätt att kontrollera avtalstroheten hittills. Relativt nyligen har verksamhetsstödet Proceedo implementerats där avtalstrohet framöver kommer kunna följas upp. Någon sådan systematisk uppföljning har inte genomförts varken på en kommunövergripande nivå eller på verksamhetsnivå hittills.

Det framhålls också att ett nytt e-handelssystem kommer att implementeras inom kort. I e-handelssystemet säkerställs att det enbart är avtalade varor och tjänster som går att beställa. På så vis tror upphandlingsenheten att avtalstroheten kommer att öka. Som tidigare nämnts kommer i samband med att e-handelssystemet implementeras också centralförrådet att stänga sin fysiska butik. Detta uppges bero på att det för närvarande

inte finns någon uppfattning om vilka volymer av varor som hämtas ut ur centralförrådet och av vem, därför blir det också svårt att säkerställa avtalstroheten. Tanken är att behöriga beställare på ett enkelt vis ska kunna beställa avtalade varor och tjänster via e-handelssystemet och på så vis blir det också enklare att säkerställa avtalstroheten.

Vi har för granskningen tagit del av *reglemente för intern kontroll*, beslutat av kommunfullmäktige 2018-11-26. Av reglementet framgår att kommunstyrelsen har det övergripande ansvaret för att se till att det finns intern kontroll inom kommunens verksamheter. Det framgår även att nämnderna har det yttersta ansvaret för att organisera den interna kontrollen inom sitt verksamhetsområden. Nämnden ska vidare dokumentera och anta regler och anvisningar som kan behövas för den nämndspecifika verksamheten. Nämnden ska senast i samband med upprättandet av årsrapporten rapportera resultatet från uppföljningen av den interna kontrollen till kommunstyrelsen.

Av uppföljningen för intern kontroll 2021 kan vi följa att en av verksamhetsårets risker varit att inköp inte sker enligt avtal. Risken har hanterats genom att kommunens avtalsdatabas skickats till extern part för att jämföra med kommunens leverantörsfakturer. Utfallet av kontrollmomentet är bedömt med ej acceptabelt utfall. En aktivitet som skett för att hantera risken är installation av modulen för inköpsanalys i kommunens beslutssystem Hypergene. Koppling mellan avtalssystemet Tendsign och beställningssystemet Proceedo kommer också enligt uppföljningen att ske under 2022 samt att enheten Inköp kommer att ta ett bredare ansvar i frågan. De ska enligt uppföljningen fortsätta arbeta med information och utbildning till berörda inom kommunen samt införa inköpsansvariga ute på varje förvaltning som har en större kännedom om avtal och upphandling.

Registeranalys och stickprov

Som en del i granskningen har en översiktlig registeranalys genomförts, där en jämförelse gjorts mellan kommunens leverantörsreskontra (som visar betalningar till leverantörer) och avtalsdatabas.

I nedanstående tabell ges en översikt av inköpsvolymer per leverantör i Kalmar kommun. Uppgifterna som redovisas är tagna från kommunens leverantörsreskontra.

Tabell 3: Inköpsvolymer och leverantörer

Inköpsvolym	Leverantörer	Andel	SEK	Andel
5 000 000 och över	60	3.2%	1,414,061,471	71.9%
1 000 001-5 000 000	163	8.7%	340,159,126	17.3%
500 001-1 000 000	111	6.0%	80,309,608	4.1%
100 001-500 000	425	22.8%	96,325,076	4.9%
50 001-100 000	262	14.1%	19,069,166	1.0%
under 50 000	843	45.2%	16,866,124	0.9%
Summa	1864	100.0%	1,966,790,572	100.0%

Av analysen framgår bl.a. att 60 leverantörer har en omsättning under granskningsperioden på minst 5 mnkr vardera och att 163 leverantörer har en

omsättning på över 1 mnkr och under 5 mnkr. Den totala omsättningen för dessa leverantörer bestod av ca 89 procent av kommunens totala inköpsvolym.

Inom ramen för granskningen har vi också kontrollerat fyra nedan punkter kopplat till avtalstrohet avseende fem leverantörer där vi begärt in de tre största fakturorna för år 2022 per leverantör.

Tabell 4: Stickprov i förhållande till avtalstrohet

Kontrollpunkter	Leverantör 1	Leverantör 2	Leverantör 3	Leverantör 4	Leverantör 5
Har avrop skett på rätt sätt i förhållande till avtal?	Grön	Grön	Grön	Grön	Grön
Är fakturerade priser i enlighet med avtal?	Grön	Prisbilaga saknas	Grön	Grön	Grön
Är fakturan tillräckligt specificerad?	Grön	Grön	Grön	Grön	Grön
Har beslutatstest utförd av korrekt person?	Gul	Grön	Grön	Grön	Grön

Grön = Ja, gul = Delvis, röd = Nej

Utifrån genomgångna stickprov ser vi att avrop sker på rätt sätt i förhållande till gällande avtal och att fakturerade priser är i enlighet med avtal förutom i ett fall då vi inte kan styrka det eftersom prisbilaga saknas. Fakturorna har också varit tillräckligt specificerade och vi har därmed också kunnat stämma av dem mot gällande avtal och prisbilaga. För en av fakturorna i stickprov 1 ser vi att en av attesterna inte stämmer.

2.3.2 Bedömning

Finns rutiner och processer för att säkerställa avtalstrohet?

Svaret på revisionsfrågan är **delvis**.

Bedömningen grundar vi på att det för närvarande inte finns några formaliserade rutiner och processer för att säkerställa avtalstrohet. Vidare visar uppföljningen av den interna kontrollen på ett ej acceptabelt utfall inom området. Vi ser positivt på att det sker ett fortsatt arbete med frågan och att det finns planer på det fortsatta arbetet inom området.

Vidare ger registeranalysen ett resultat där över 89% av totala inköp görs i de två översta intervallen, vilket tyder på att ramavtal som täcker verksamhetens behov till stor del finns. Att avtal finns inom väsentliga områden är en förutsättning för att det ska kunna finnas en avtalstrohet. Våra stickprov inom ramen för avtalstrohet påvisar inte heller några väsentliga brister.

2.4 Rutiner för ändamålsenlig avtalsuppföljning

Revisionsfråga 4: Finns rutiner för att säkerställa att avtalen medger en ändamålsenlig avtalsuppföljning?

2.4.1 Iakttagelser

Av *upphandlingspolicyn* framgår att omfattningen av uppföljningen ska anpassas till kontraktets värde och till eventuella andra relevanta parametrar. Alla ramavtal ska följas upp minst en gång under avtalstiden. Hållbarhetskrav ska följas upp systematiskt med en riskbedömning som grund. Sysselsättningskrav ska följas upp löpande, i samverkan med arbetsförmedlingen. Där det är effektivt ska uppföljningen ske i samverkan med andra köpare. Om avvikelser upptäcks är Kalmar kommuns utgångspunkt att dessa ska åtgärdas. I de fall överenskomna åtgärder inte genomförs inom den tidsram som satts upp kan sanktioner bli aktuella. Detta ska enligt *policyn* vara tydligt reglerat i avtal mellan Kalmar kommun och leverantören.

Vi har i granskningen inte tagit del av någon specifik avtalsmall som anger hur uppföljning av avtalen ska ske, men efter genomgång av stickprovskontrollerade avtal kan vi se att uppföljning förekommer i samtliga avtal.

Vi har i granskningen tagit del av sex avtal. I samtliga av dessa avtal finns regleringar kopplade till uppföljning. Vi ser att flera följer samma mall och struktur där det bland annat anges att beställaren löpande under avtalsperioden kommer att genomföra uppföljning och kontrollera att leverantören uppfyller samtliga krav och villkor i ramavtalet. I förekommande fall ska leverantören också säkerställa att underleverantörer medverkar vid uppföljning. Utöver detta finns också i varje avtal ett särskilt avsnitt för uppföljning som bland annat beskriver att uppföljning kan göras genom egenrapportering samt genom revisioner. För ett av avtalen beskrivs att det ska ske regelbundna möten och årlig utvärdering. Avtalen innehåller också bestämmelser inom hållbarhetsområdet i enlighet med *upphandlingspolicyn*. Vid genomgång av dokumentation från begärda stickprov kan vi se att vid de upphandlingar där obligatoriska miljökrav ställs, framgår även förutsättningarna för detta i avtalet. Leverantören ska inför lämnat anbud i bilaga intyga att samtliga miljökrav är uppfyllda, samt signera bilagan. Det framgår även att beställaren kan komma att begära in bevis som styrker miljökrav såväl under anbudsprövning som under ramavtalstiden. Bevis för att kraven uppfylls kan bestå av teknisk dokumentation i form av produktinformationsblad, innehållsdeklaration, säkerhetsdatablad, certifiering eller annat relevant dokument.

Vidare framgår också vilken rätt kommunen har att vidta åtgärder vid brister samt vad som gäller för viten och hävning av avtal.

2.4.2 Bedömning

Finns rutiner för att säkerställa att avtalen medger en ändamålsenlig avtalsuppföljning?
Svaret på revisionsfrågan är **ja**.

Bedömningen grundar vi på att det i granskade avtal finns regleringar om avtalsuppföljning och de anses vara ändamålsenliga. Det finns inte några särskilda dokumenterade rutiner för att säkerställa att avtalen medger en ändamålsenlig avtalsuppföljning med av vad vi kan se i granskningen så säkerställs det i de respektive avtalen.

2.5 Rutiner och processer för att säkerställa att avtalsuppföljning sker

Revisionsfråga 5: Finns rutiner och processer för att säkerställa att avtalsuppföljning sker?

2.5.1 Iakttagelser

Som nämnts under föregående revisionsfråga ska upphandlade avtal och leverantörer följas upp och att alla ramavtal ska följas upp minst en gång under avtalstiden. Hållbarhetskrav ska följas upp systematiskt med en riskbedömning som grund. Sysselsättningskrav ska följas upp löpande, i samverkan med arbetsförmedlingen. Där det är effektivt ska uppföljningen ske i samverkan med andra köpare.

Processen för avtalsuppföljning beskrivs ha varit bristfällig de senaste åren. Det har inte funnits någon systematik i avtalsuppföljning. Avtalsuppföljning har främst skett på förekommen anledning och i dialogform med leverantörerna som fått möjlighet till rättelse. När ett avtal har tecknats och sedan implementerats är det verksamheterna som har bäst uppfattning över hur väl avtalen fungerar. Det finns dock inte något dokumenterat kring att det är verksamheterna som ansvarar för själva avtalsuppföljningen. Däremot framhålls det under intervjuer att verksamheterna måste signalera till upphandlingsenheten i de fall leverantören inte lever upp till sina åtaganden. Inom vissa områden beskrivs det att samspelet i det avseendet fungerar väl mellan verksamheterna och upphandlingsenheten medan det i andra fall upplevs finnas förbättringspotential. De verksamheter som intervjuats inom ramen för granskningen uppger att de har uppföljning med leverantörerna löpande, ofta genom dialoger. De beskriver dock att det finns förbättringspotential när det gäller avtalsuppföljningen och att den oftast sker om det är något som inte helt fungerar som det är tänkt. Om frågorna inte rör rent avtalstekniska delar så kommer inte alltid uppföljningarna upphandlingsenheten till kännedom. Tanken med inrättandet av en avtalscontroller är delvis att också få en bättre helhetssyn över avtalsuppföljningen och att tillse att så sker.

Som nämnts så ska hållbarhetskrav enligt policyn följas upp systematiskt med en riskbedömning som grund. Enligt uppgift från miljöutvecklare i kommunen så har det skett en del arbete med frågan de senaste åren men att det fortfarande finns mycket arbete kvar att göra. Det finns ingen rutinbeskrivning eller motsvarande som beskriver hur uppföljning av hållbarhetskrav ska gå till och det har inte heller genomförts uppföljning på ett systematiskt sätt under innevarande år. Det har skett ett arbete med att förbättra förutsättningarna för att arbeta med detta enligt nedan:

- Enheten för Hållbarhet och strategi och Upphandlingsenheten har tillsammans tagit fram ett dokument som beskriver hur de vill arbeta med att skapa en hållbar inköps- och upphandlingsprocess. Dokumentet har presenterats i majoriteten i maj och fått stöd för föreslagna åtgärder. Vi har i granskningen erhållit detta dokument
- Hållbarhetsaspekter kommer ingå inom ramen för avtalscontrollerns tjänst
- Det sker ett test av ett spendanalysverktyg med syfte att optimera och automatisera uppföljning. Det här är ett stort arbete då kommunen har runt 450 upphandlade avtal.

- Den kommunövergripande miljösamordnaren leder arbetet med att klimatberäkna kommunkoncernens hela verksamhet (som del av arbetet med Klimatneutrala Kalmar 2030). Samtliga förvaltningar och bolag ska medverka och bidra till klimatberäkningarna.

När det gäller konkret uppföljning finns ett exempel där Upphandlingsenheten har byggt in i systemet en halvårsvis påminnelse om att hämta in miljödata från leverantören. Detta gäller ett hyrbilsavtal. Slutligen framhålls att det har påbörjats uppföljning kring vilka avtal där det förekommer mycket transporter och där det ställts tydliga miljökrav kring fossilbränslefria transporter mm. Det är ett pågående arbete där det just nu sker i ungefär hälften av avtalen. För varje nytt avtal som ingås säkerställs detta från början som rutin. Det är en typ av uppföljning som på sikt bör följas av tex stickprover. Avtalscontrollern och den kommunövergripande miljösamordnaren har dessutom inbokade uppföljningsmöten med GDL och Östfrakt, som är de två aktörer som Kalmar kommun köper in mest transportvolymerna från.

Vi har i granskningen begärt dokumenterad uppföljning för sex genomförda upphandlingar och erhållit sådan för två av dessa. I ett av fallen består uppföljningen enbart av statistik. För det andra avtalet består uppföljningen av mötesanteckningar och skriftlig dokumentation över de problem som upplevts med leverantören. Vårt att lyfta i sammanhanget är att avtalet är upphandlat genom Adda inköpscentral och de har valt att från och med 2022-10-26 införa ett avropsstopp för leverantören. Grunden till avropsstoppen är att leverantören inte uppfyller krav gällande ekonomisk stabilitet. Avropsstoppen är temporära och löper till leverantören åter visar på godkänd ekonomisk stabilitet.

2.5.2 Bedömning

Finns rutiner och processer för att säkerställa att avtalsuppföljning sker?

Svaret på revisionsfrågan är **delvis**.

Bedömningen grundar vi på att det är tydligt angivet i policyn och i avtalen att uppföljning av avtalen ska ske. I övrigt saknas rutiner och processer för uppföljning och vi konstaterar att uppföljning främst sker på förekommen anledning och inte på något systematiskt vis. Utifrån granskade avtal kan vi enbart spåra att det skett uppföljning för två av avtalen, vilket tyder på att det inte finns rutiner och processer för att säkerställa att avtalsuppföljning sker med något särskild systematik. Vi ser positivt på att det har påbörjats ett arbete i frågan.

2.6 Uppföljning av upphandlingsverksamheten

Revisionsfråga 6: Sker en tillräcklig uppföljning av inköp- och upphandlingsverksamheten?

2.6.1 Iakttagelser

Av dokument *Uppföljning intern kontroll 2021* framgår att Kalmar kommun under år 2021 har identifierat risker för att upphandling ej sker enligt givna riktlinjer, lagar och avtal. De har i uppföljningen skrivit hur de hanterat riskerna och vilka åtgärder som vidtagits under

året. De risker som identifierats är främst risker inom processen om inköp utanför avtal och överklagade upphandlingar, men risker har identifierats inom följande områden:

- Risk för att upphandling inte sker enligt lag: Risken har hanterats genom kontroll av upphandlingsdokument. Fram till och med februari genomfördes kontrollmomentet som planerat med acceptabelt utfall. Avtalstrohetskontrollen har pausat i väntat på systemstödet proceedo, men kontroll har skett för inköp som gjorts via betalkort. Kontrollmomentet har för socialförvaltningen bedömts med ej acceptabelt utfall.
- Risk för mutor, jäv och oegentligheter: Risken har hanterats genom uppföljning av rutin för mutor, jäv och oegentligheter vid internrevisionen. Utfallet av kontrollmomentet har bedömts som acceptabelt.
- Risk för att inköp inte sker enligt avtal: Se fråga 3.
- Risk för att direktupphandling inte sker enligt gällande lagkrav hos serviceförvaltningen: Risken har hanterats genom stickprovskontroll av 10 direktupphandlingar. Det finns inget system för att följa upp andra förvaltningars direktupphandlingar men ett system med inköpssamordnare hos respektive förvaltning är under införande inför 2022. Inga avvikelser noterade hos serviceförvaltningen men utfallet bedöms som icke acceptabelt då information för att säkerställa en korrekt hantering inte finns att tillgå för övriga nämnder.
- Risk att direktupphandling inte sker: Risken har hanterats genom stickprovskontroller av inkomna leverantörsfakturor. Samtliga kontrollerade avtal har hanterats enligt rutin för direktupphandling. Kontrollmomentet har bedömts med acceptabelt utfall.
- Risk att upphandling inte följer lagen om offentlig upphandling: Risken har hanterats genom uppföljning av att upphandling sker enligt Lagen om offentlig upphandling. Kontrollmomentet är bedömt med acceptabelt utfall.

Den samlade bedömningen är att den interna kontrollen inom processen har vissa brister. Bedömningen är dock att berörda nämnder själv korrigerar detta genom vidtagna kontrollmoment och aktiviteter. Bedömningen är att kommunstyrelsen ej behöver agera i nuläget. Motsvarande risker återfinns i internkontrollplanen för år 2022.

Vi har för granskningen även genomfört en protokollsgenomgång av kommunstyrelsens samt servicenämndens samtliga protokoll mellan 2022-01 och 2022-10. Av servicenämndens protokoll framkommer att månadsrapporter redovisas efter februari, juni samt att tertialrapport 1 redovisas efter april. I samband med tertialrapporten redovisas även uppföljning av internkontroll per tertial 1. I månadsrapporterna presenteras en ekonomirapport med rapportering av det bedömda helårsutfallet i jämförelse med budget. Vid uppföljningen av den interna kontrollen i samband med tertial 1 har samtliga kontrollmoment inte följts upp utan vissa kommer följas upp under hösten år 2022. De kontrollmoment som varit föremål för uppföljning är "Risk för att inköp inte sker enligt avtal" där det beskrivs att utveckling kommer att ske genom utökad användning av Proceedo och ett inköpssystem som ersätter flera. Avtalscontroller kommer att rekryteras under hösten. Gällande risken "Risk för att direktupphandling inte sker" framkommer att systematiskt arbetssätt för avtalsuppföljning saknas i kommunen för att få övergripande underlag. Risken "Uppföljning av att upphandling sker enligt LoU"

bedöms som grön med motiveringen att kategoristyrning gör att inköpsverksamheten får bättre uppföljning av kommunens upphandlade avtal. Vid uppföljningen av delårsrapporten har motiveringen kompletterats med att verksamheten inte längre har längre någon back-log vilket har gjort att det inte längre föreligger risk för att upphandlingar inte hinns med. Avtalscontroller kommer att öka lagefterlevnaden och implementeringen av Proceedo. I övrigt är uppföljningen densamma som vid tertialrapport 1.

Det framgår även att förvaltningschef löpande informerar nämnden om bl.a. pågående rekryteringar samt omställningar, omorganisationer och kommande utmaningar samt planering inom upphandlingsverksamheten. Vi ser också att det görs en beskrivning av inköps- och upphandlingsverksamheten i tertialrapport och delårsrapport. Utöver detta finns inte några särskilda punkter kopplat till uppföljning av upphandling i servicenämndens protokoll.

I kommunens samlade budgetdokument återfinns också några uppdrag med bäring på upphandlingsområdet:

- Cirkulära och klimatsmarta upphandlingar
- Inköp och upphandling - Ta fram och implementera en modell för inköp och upphandlingar där det ekonomiska resultatet av väl genomförda upphandlingar används för att finansiera en mer effektiv inköpsverksamhet.

Vid tillfället för kommunens delårsrapport är uppdraget för cirkulära och klimatsmarta upphandlingar påbörjat medan uppdraget kring inköp och upphandling ej är påbörjat.

Av kommunstyrelsens protokoll kan vi inte utläsa några särskilda punkter som berör upphandling, utöver den ordinarie uppföljningen som sker i samband med tertial- och delårsrapporter.

2.6.2 Bedömning

Sker en tillräcklig uppföljning av inköp- och upphandlingsverksamheten?

Svaret på revisionsfrågan är **delvis**.

Bedömningen grundar vi på att det sker uppföljning av inköps- och upphandlingsverksamheten i servicenämnden i samband med såväl tertialrapporter som delårsrapporter främst inom ramen för arbetet med intern kontroll, men också genom en allmän beskrivning av verksamheten. Vidare ser vi också att nämnden löpande får information som kan handla om inköps- och upphandlingsverksamheten. Vi bedömer att det inte sker en tillräcklig uppföljning av inköps- och upphandlingsverksamheten i kommunstyrelsen mot bakgrund av att det enligt reglementena är kommunstyrelsen som ansvarar för frågorna.

Bilagor

Bilaga 1 - Steg för direktupphandlingar

Hur görs en direktupphandling?

- Direktupphandling ska genomföras med hänsyn till riktlinjerna i Upphandlingspolicy.
- Kontrollera att varan eller tjänsten inte finns i något befintligt ramavtal.
- Kontrollera i Leverantörsdatabas så att inte direktupphandlingsbeloppet överskrids. Det är det gemensamt upphandlade beloppet för hela kommunen som gäller.
- Ta kontakt med minst två leverantörer som kan vara aktuella för leverans av varan/tjänsten/entreprenaden. De ska kontaktas skriftligt eller via e-post.
- Beskriv vad som ska köpas in samt till exempel leveransplats och leveranstid.
- Begär in en skriftlig offert och ange senaste datum du vill ha offerten.
- Direktupphandlingen får högst avse fyra år.
- Vid offertöppning ska direktupphandlingsprotokoll föras, Protokoll vid direktupphandling - blankett.
- Alla kostnader ska räknas in i upphandlat belopp, även till exempel resekostnader, leveranskostnader med mera. Det totala upphandlade beloppet (exklusive moms) anges i direktupphandlingsprotokollet.
- Meddela upphandlingsenheten tänkt leverantörs företagsnamn och/eller organisationsnummer för att upphandlingsenheten ska genomföra en kreditbedömning.
- Följ punkterna i protokollet och motivera beslutet. Glöm inte att tacka de övriga leverantörerna för deras offert och informera dem om att uppdraget denna gång gått till en annan leverantör.
- Direktupphandlingsprotokollet, samt i förekommande fall upprättat kontrakt, arkiveras på den egna enheten tillsammans med andra handlingar avseende upphandlingsobjektet.
- En kopia av protokollet, och eventuellt direktupphandlat ramavtal, ska direkt efter upphandlingen mailas/skickas till upphandlingsenheten.

2022-11-25

Jörn Wahlroth

Emma Ekstén

Uppdragsledare

Projektledare

Denna rapport har upprättats av Öhrlings PricewaterhouseCoopers AB (org nr 556029-6740) (PwC) på uppdrag av Kalmar kommun enligt de villkor och under de förutsättningar som framgår av projektplan från den 19 maj 2022. PwC ansvarar inte utan särskilt åtagande, gentemot annan som tar del av och förlitar sig på hela eller delar av denna rapport.

Kalmar kommunrevision

2022-11-25

**Kommunstyrelsen
Servicenämnden**

**För kännedom
Kommunfullmäktiges presidium**

Uppföljande granskning avseende lokalförsörjning

På uppdrag av revisorerna i Kalmar kommun har PwC genomfört en uppföljande granskning i syfte att bedöma om kommunstyrelsen och servicenämnden vidtagit tillräckliga åtgärder med hänsyn till revisorernas bedömda brister och rekommendationer i tidigare genomförd granskning av kommunens lokalförsörjning.

Av rapporten framgår, med föregående revisionsrapport, samt kommunstyrelsens och servicenämndens svar som grund, vilka åtgärder som vidtagits och vad som kvarstår utifrån bedömningar och rekommendationer.

Bedömningen är att kommunstyrelsen och servicenämnden till stor del vidtagit åtgärder med hänsyn till revisorernas bedömda brister och rekommendationer i tidigare genomförd granskning. Åtgärderna är huvudsakligen i form av ett pågående arbete i linje med lämnade rekommendationer. Det nya arbetssättet beräknas i praktiken kunna tillämpas under år 2023, men till fullo från år 2024.

Med anledning av den uppföljande granskningens utfall begär vi inget svar från kommunstyrelsen eller servicenämnden.

Kommunfullmäktiges presidium får ta ställning till om rapporten ska biläggas fullmäktiges handlingar.

För kommunens revisorer

Per Dahl
Ordförande

Jan Bengtsson
Vice ordförande

Uppföljande granskning -lokal försörjning

Kalmar kommun

2022-11-25

Jörn Wahlroth

Sammanfattning

Syftet med den uppföljande granskningen och revisionsfrågan har varit att bedöma om kommunstyrelsen och servicenämnden vidtagit tillräckliga åtgärder med hänsyn till revisorernas bedömda brister och rekommendationer i tidigare genomförd granskning av kommunens lokalförsörjning. Granskningen genomfördes år 2021 med bedömningen att kommunstyrelsen och servicenämnden "inte helt säkerställer ändamålsenliga rutiner och tillräckliga beslutsunderlag för kommunens lokalförsörjningsbehov".

Bedömningen grundades bland annat på att det fanns processer, organisering och beslutsunderlag som stöd för lokalförsörjningsprocessen, men att processen behöver utvecklas genom politiskt beslutade riktlinjer som stöd för kommunens lokalförsörjning. Vi ansåg att bättre framförhållning och långsiktighet behöver skapas genom att servicenämnden behandlar en kommungemensam lokalförsörjningsplan till grund för den övergripande beredningen av kommunens investeringsbudget. Vidare att följa upp nyckeltal kopplade till en effektiv lokalförsörjning, som nyttjandegrad och yteffektivitet.

Kommunstyrelsen beslutade i juni 2021 om ett uppdrag i syfte att ta fram policydokument till grund för en utveckling av lokalförsörjningsprocessen, med ambitionen om beslut i fullmäktige år 2022. Inom servicenämnden har sedan september 2021 en ny tjänst som lokalstrateg tillträtt. Därefter har ett utvecklingsarbete bedrivits som fortfarande är pågående, där servicenämnden förväntas behandla ett förslag till policy under november innevarande år med efterföljande "remissrunda". Under år 2022 har ett omfattande förankringsarbete skett i kommunens förvaltningar.

Utifrån iakttagelserna i den uppföljande granskningen gör vi bedömningen att kommunstyrelsen och servicenämnden till stor del vidtagit åtgärder med hänsyn till revisorernas bedömda brister och rekommendationer i tidigare genomförd granskning. Åtgärderna är huvudsakligen i form av ett pågående arbete baserat på ett uppdrag från kommunstyrelsen. Fullmäktiges beslut om policy beräknas till halvårsskiftet år 2023. Det nya arbetssättet beräknas i praktiken kunna tillämpas under år 2023, men till fullo från år 2024. Faktorer som påverkar processen för framtagande har återkopplats till plan- och investeringsberedningen, samt kommunstyrelsens planutskott. Kommunstyrelsen har dock inte behandlat ärendet på nytt.

Kommenterar kopplade till vid föregående granskning lämnade rekommendationer (kursivt)

<i>Att fatta politiskt beslut om en policy/riktlinje för lokalförsörjningsprocessen genom styrande dokument. I policy/riktlinjer bör behandlas strategier, principer, roller och ansvar, samt hur lokalförsörjningsbehov ska framställas.</i>	Vi bedömer att pågående arbete sker i enlighet med rekommendationen, där uppdrag givits och ett aktivt arbete sker. En första politisk behandling av förslag till policy förväntas i servicenämnden under november månad.
<i>Att servicenämnden ansvarar för att upprätta en kommungemensam lokalförsörjningsplan med en</i>	Efter föregående granskning har i arbetsdokument investeringsplaneringen för lokaler

<i>tidshorisont på upp till tio år, som redovisar nuläge, behov utifrån demografiska förutsättningar och reinvesteringsbehov, samt att hänsyn tas till övrig samhällsplanering, markresurser, fysisk planering och genomförandekapacitet.</i>	förlängts från tre till fem år. I det arbete som påbörjats för att utveckla lokalförsörjningsprocessen är ambitionen att ta fram en lokalförsörjningsplan som sträcker sig över en tioårsperiod, som årligen uppdateras. Planen ska bygga på underliggande nämnds-/förvaltningsvisa behovsbedömningar. Vi bedömer att de ambitioner som redovisas och hittillsvarande arbete är i linje med rekommendationerna.
<i>Att det till grund för den kommungemensamma planen upprättas förvaltningsvisa planer per lokalkategori som beslutas i respektive nämnd.</i>	I den processbeskrivning som redovisas för det framtida arbetet framgår att kommunens övergripande plan kommer att bygga på nämndvisa planer.
<i>Att servicenämnden följer upp nyckeltal för lokalbeståndets nyttjandegrad och yteffektivitet.</i>	För närvarande finns inga nyckeltal framtagna för servicenämndens uppföljning. En översyn av detta kommer att ske när policydokumentet är på plats.
<i>Att det finns lokalfunktionsprogram till grund för kvalitet, egenskaper och dimensionering av alla typer av vanligt förekommande lokaltyper.</i>	Vi bedömer att arbetet med lokalfunktionsprogram utvecklats sedan föregående granskning och sker i linje med rekommendationen. Vi ser positivt på den ambitionen att lokalfunktionsprogrammen ska omfattas av politiska beslut i berörd nämnd och i servicenämnden.
<i>Att tydliggöra principer för i vilka fall det kan vara aktuellt att lösa lokalförsörjningen genom extern förhyrning, inom eller utanför kommunkoncernen.</i>	Vi bedömer att det sker ett arbete i linje med rekommendationen, där både policy och underliggande riktlinjer kommer att tydliggöra principerna.
<i>Att definiera en övergripande lokalförsörjningsgrupps roll i arbetet med strategisk lokalförsörjning.</i>	Vi bedömer att ett arbete har påbörjats i enlighet med rekommendationen. Hur de strategiska frågorna för lokalförsörjning ska hanteras i en sådan gruppering kommer att tydliggöras i lokalförsörjningsprogrammet.
<i>Att utveckla underlagen för behovsbedömning/förstudie och säkerställa att ett tillräckligt underlag ligger till grund för de objekt som upptas i lokalförsörjningsplanen.</i>	För närvarande pågår ett arbete med att utveckla underlagen för att ta fram behovsbedömningar.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Inledning	4
Bakgrund	4
Syfte och revisionsfrågor	4
Revisionskriterier	4
Avgränsning	4
Metod	4
Granskningsresultat	5
Det finns styrande dokument, system och rutiner för lokalförsörjningsprocessen med tydliga roller och ansvar (avser även tecknande av avtal och bevakning vid externa förhyrningar)?	5
Bedömning	8
Lokalförsörjningsprocessen bedrivs med tillräcklig framförhållning och med ett långsiktigt perspektiv?	9
Bedömning	11
Det finns tillräckliga beslutsunderlag med koppling till styrdokument, finansiella och verksamhetsmässiga mål, fysisk planering, demografisk utveckling, samt ekonomiska kalkyler över investeringsutgift och driftpåverkan?	11
Det finns olika handlingsalternativ och konsekvensanalyser som en del av beslutsprocessen?	11
Bedömning	12

Inledning

Bakgrund

Under hösten år 2020 genomfördes en granskning avseende kommunens lokalförsörjning. Bedömningen var kommunstyrelsen och servicenämnden inte helt säkerställer ändamålsenliga rutiner och tillräckliga beslutsunderlag för kommunens lokalförsörjningsbehov.

Bedömningen grundades bland annat på att det finns processer, organisering och beslutsunderlag som stöd för lokalförsörjningsprocessen, men att processen behöver utvecklas genom politiskt beslutade riktlinjer som stöd för kommunens lokalförsörjning. Vidare att bättre framförhållning och långsiktighet behöver skapas genom att servicenämnden behandlar en kommungemensam lokalförsörjningsplan till grund för den övergripande beredningen av kommunens investeringsbudget. Servicenämnden bör också följa upp nyckeltal kopplade till en effektiv lokalförsörjning, som nyttjandegrad och yteffektivitet.

Kommunens revisorer har inom ramen för sin riskbedömning beslutat genomföra en uppföljande granskning utifrån tidigare bedömda brister och rekommendationer.

Syfte och revisionsfrågor

Syftet med den uppföljande granskningen och revisionsfrågan är att bedöma om kommunstyrelsen och servicenämnden vidtagit tillräckliga åtgärder med hänsyn till revisorernas bedömda brister och rekommendationer i tidigare genomförd granskning.

Revisionskriterier

Kommunallagen och kommunfullmäktiges styrande dokument.

Avgränsning

Den uppföljande granskningen avgränsas till kommunstyrelsens och servicenämndens ansvar.

Metod

I samband med granskningen redovisas föregående rapporters bedömningar, där uppmärksammade brister och rekommendationer lyfts fram, jämte det av kommunstyrelsen och servicenämnden lämnade svaret på granskningen.

Utifrån detta intervjuer skett med förvaltningschef och lokalstrateg i vid serviceförvaltningen. Genomgång har skett av protokoll och dokument i form av arbetsmaterial inför beslut.

Rapporten har varit föremål för sakavstämning.

Granskningsresultat

Det finns styrande dokument, system och rutiner för lokalförsörjningsprocessen med tydliga roller och ansvar (avser även tecknande av avtal och bevakning vid externa förhyrningar)?

Förgående granskning

Frågan bedömdes som delvis uppfylld. Vi bedömde att det delvis fanns styrande dokument, system och rutiner för lokalförsörjningsprocessen med tydliga ansvar och roller. Vi bedömde att det fanns en ordning och struktur för att lyfta lokalbehov, där lokalförsörjningsprocessen stödjer den övergripande investeringsprocessen. Det saknades dock politiskt styrande dokument som stöd för processen. Vi bedömde att det fanns ett behov av att utveckla och tydliggöra en policy/riktlinje för lokalförsörjningsprocessen genom styrande dokument.

Vi ansåg att i policy/riktlinjer bör behandlas strategier, principer, roller och ansvar, samt hur lokalförsörjningsbehov ska framställas. Vidare nyckeltal för dimensionering och kvalitetskrav; alternativt att dessa beslutas i särskild ordning tillsammans med lokalfunktionsprogram till grund för kvalitet, egenskaper och dimensionering av olika typer av vanligt förekommande lokaltyper. Lokalfunktionsprogrammen skapar effektivitet i processerna samt tydliggör fastighetsavdelningens mandat i processen som beställare av projekt till kommunledningskontorets projekt- och byggenhet.

Vidare ansåg vi att det behöver tydliggöras principer för i vilka fall det kan vara aktuellt att lösa lokalförsörjningen genom extern förhyrning, inom eller utanför kommunkoncernen.

Gällande ansvar och roller ansåg vi att servicenämnden ska fatta beslut om underlag för en kommungemensam lokalförsörjningsplan, som föregås av nämndvisa beslut. Denna plan ger sedan stöd för den kommunövergripande investeringsprocessen.

Lokalförsörjningsgruppens roll behövde definieras och klargöras. Vi ansåg att en sådan grupp bör vara tvärsektorielt sammansatt och utgöra stöd för beredning av en kommungemensam lokalförsörjningsplan. Vi ansåg i sammanhanget att initiativet att inrätta en tjänst som lokalstrategi är positivt och skapar förutsättningar för att utveckla riktlinjer, processer och underlag. Genom en lokalstrateg och en väl definierad lokalförsörjningsgrupp skapas förutsättningar för att implementera strategier och riktlinjer för lokalförsörjningen i hela kommunorganisationen.

Bedömningen mynnade ut i rekommendationerna:

att fatta politiskt beslut om en policy/riktlinje för lokalförsörjningsprocessen genom styrande dokument. I policy/riktlinjer bör behandlas strategier, principer, roller och ansvar, samt hur lokalförsörjningsbehov ska framställas.

att det finns lokalfunktionsprogram till grund för kvalitet, egenskaper och dimensionering av alla typer av vanligt förekommande lokaltyper.

att tydliggöra principer för i vilka fall det kan vara aktuellt att lösa lokalförsörjningen genom extern förhyrning, inom eller utanför kommunkoncernen.

att definiera en övergripande lokalförsörjningsgrupps roll i arbetet med strategisk lokalförsörjning.

Serviceämndens svar

Av serviceämndens svar från den 21 april 2021, §54, framgår att nämnden beslutar att anta tjänsteskrivelsen som sin egen och översända den till de förtroendevalda revisorerna som sitt svar på granskningen. Av tjänsteskrivelsen framgår bland annat följande:

”Förvaltningen instämmer i stort i samtliga punkter som lyfts i revisionen. En gemensam policy stärker serviceämndens och fastighetsverksamhetens mandat i lokalförsörjningsfrågor. En tydlighet skapas för samtliga involverade, kortar ledtider och bidrar till mer ändamålsenliga och kostnadseffektiva lokaler.”

”Som ett första steg behöver ett kommunövergripande uppdrag ges till serviceämnden att ta fram en policy för hur lokalförsörjning ska ske. Arbetets framgång bygger på samverkan med samtliga nämnder så att roller och ansvar tydliggörs.”

”Delvis pågår idag ett arbete med yteffektivisering och nyckeltal. Tillsammans med utbildningsförvaltningen och södermöre kommundelsförvaltning finns nu grunder till ett standardlokalprogram för skolor. Även detaljerade program kring rumsfunktioner prövas i nya projekt för att spara tid och pengar i utformningen av lokaler. Förankrade lokalprogram med likriktade innehåll är en förutsättning i arbetet med att erbjuda effektiva ändamålsenliga lokaler.”

”Inhyrning av externa lokaler sker idag enligt en vedertagen arbetsprincip att lokalbehov i första hand löses via egenägda lokaler, i andra hand via kommunbolagen och i tredje hand via externa fastighetsägare. Dessa principer behöver fastställas i ett styrdokument för att vinna legitimitet.”

Kommunstyrelsens svar

Av serviceämndens svar från den 4 maj 2021, §80, beslutas att anta tjänsteskrivelsen, av vilken framgår att kommunledningskontoret delar serviceförvaltningens inställning och att *”ett kommunövergripande uppdrag bör ges till serviceämnden att ta fram en policy för hur lokalförsörjning ska ske. Ett sådant förslag bör beredas i plan- och investeringsberedningen som är förvaltningsövergripande och leds av kommundirektören.”*

lakttagelser uppföljande granskning

Av kommunstyrelsens protokoll den 1 juni 2021, § 108, framgår beslut om *”Uppdragsbeställning gällande policy för lokalförsörjning”*. Av tjänsteskrivelsen framgår att fastighetschefen är uppdragstagare, där en policy med handlingsplan för lokalförsörjning ska tas fram. Policyn ska innehålla strategier, principer, roller och ansvar, samt hur lokalförsörjningsbehov ska framställas. Uppdraget ska vara slutfört och

beslutat av kommunfullmäktige senast i juni 2022. Löpande avstämningar ska ske i plan- och investeringsberedningen, majoriteten, arbetsutskottet och servicenämnden.

Av den uppföljande granskningen framgår att det pågår ett arbete under ledning av den nyinrättade tjänsten som lokalstrateg med att fram en lokalförsörjningspolicy. Tjänsten tillsattes i september 2021. Det hittillsvarande arbetet har skett i samverkan inom serviceförvaltningen och med kommunens förvaltningar samt kommunens ekonomifunktion. Av intervju framgår att policyn beräknas kunna behandlas i servicenämnden under november månad innevarande år för att därefter gå ut på remiss nämnder och förvaltningar. Planen är att kommunfullmäktige ska kunna fattas beslut i juni 2023. Hittillsvarande arbete har presenterats i flertalet forum med bland annat övergripande ledningsgrupp och förvaltningsvisa ledningsgrupper, med ett positivt mottagande.

Återkoppling av arbetet till politiken har skett till plan- och investeringsberedningen, kommunstyrelsens planutskott och servicenämnden. I dessa sammanhang uppges att den snäva tidsramen lyfts fram såväl avseende det övergripande processarbetet, som att policyn ska skickas på remiss till kommunstyrelse och nämnder. Kommunstyrelsen har dock inte behandlat frågan om förnyad tidplan.

I det utvecklingsarbete som nu pågår planeras för tre strategiska nivåer som alla ska underställas kommunfullmäktige; lokalförsörjningspolicy, lokalförsörjningsprogram och lokalförsörjningsplan.

I policyn ska behandlas övergripande ställningstaganden, huvudprocesser samt ansvar och roller. Ställningstaganden avser koppling till god ekonomisk hushållning, helhetssyn avseende livscykelperspektiv, frågan om att hyra eller äga, samt samutnyttjande över förvaltningsgränser. Av intervju framgår att för frågan om hyra eller äga kommer även särskilda riktlinjer tas fram med tillvägagångssätt för utvärdering och bedömning.

Gällande processer behandlas hur lokalförsörjningsprocessen kopplas till den fysiska planeringsprocessen och till investeringsprocessen. Även förvaltningsprocessen berörs. Gällande ansvar och roller definieras lokalnyttjare (nämnder/förvaltningar) och lokalförsörjare (servicenämnd/-förvaltning), samt stödjande funktioner i form av mark- och exploatering, samt samhällsbyggnad. Till policyn kommer ett lokalförsörjningsprogram (riktlinjer) att tas fram med förtydliganden kring ingående rutiner/processer.

Det nya arbetssättet beräknas i praktiken kunna tillämpas under år 2023, men till fullo från år 2024. Serviceförvaltningens förmåga att kunna samordna processerna kommer att vara central. Den nyinrättade tjänsten som lokalstrateg kommer att ha en nyckelfunktion i detta avseende, men även fastighetschefen och de fyra förvaltarna på fastighetsavdelningen kommer att ha viktiga roller i detta arbete.

När det gäller lokalförsörjningsgrupper har det nu startats upp förvaltningsspecifika grupper som träffas ca en gång per månad. Även en kommungemensam grupp kommer att starta upp inom kort. Denna grupp förväntas träffas ca en gång per kvartal. Grupperna förväntas att behandla såväl kort- som långsiktiga behov. Serviceförvaltningens lokalstrateg kommer att finnas med som sammanhållande i

samtliga grupperingar. Det finns lokalsamordnare utsedda inom respektive förvaltning. Av intervju framgår att lokalförsörjningsgruppernas roll och arbetssätt kommer att förtydligas i riktlinjer.

Rumsfunktionsprogrammen lägger, genom standardisering, grunden för att arbeta effektivt med lokalförsörjningen, bl a avseende yteffektivitet. Gällande rumsfunktionsprogrammen har en modell för förskolor funnits sedan tidigare, där arbete för närvarande pågår för att ytterligare utveckla dessa. Vidare har nu även rumsfunktionsprogram för grundskola tagits fram. Sedan tidigare har program funnits avseende äldreboenden. För närvarande pågår arbete med program för LSS-boenden. Vidare pågår ett arbete med att se över hur administrativa lokaler ska se ut inom Kalmar kommun.

För närvarande omfattas inte rumsfunktionsprogrammen av några politiska beslut (förutom äldreboenden som behandlats av omsorgsnämnden). I det arbete som nu sker är ambitionen att samtliga program även bereds av serviceförvaltningen för att beslutas av såväl berörd nämnd som servicenämnden.

Kommunens lokalstrateg ingår i SKR:s nätverk för lokalstrategier, vilket ger bra bidrag till det utvecklingsarbete som nu pågår.

Bedömning

Revisionsfrågan är ännu inte fullt ut uppfylld, men vi konstaterar att arbete pågår i linje med rekommendationerna.

Bedömning utifrån rekommendationerna:

att fatta politiskt beslut om en policy/riktlinje för lokalförsörjningsprocessen genom styrande dokument. I policy/riktlinjer bör behandlas strategier, principer, roller och ansvar, samt hur lokalförsörjningsbehov ska framställas.

Vi bedömer att pågående arbete sker i enlighet med rekommendationen, där uppdrag givits och ett aktivt arbete sker. En första politisk behandling av förslag till policy förväntas i servicenämnden under november månad.

att det finns lokalfunktionsprogram till grund för kvalitet, egenskaper och dimensionering av alla typer av vanligt förekommande lokaltyper.

Vi bedömer att arbetet med lokalfunktionsprogram utvecklats sedan föregående granskning och sker i linje med rekommendationen. Vi ser positivt på den ambitionen att lokalfunktionsprogrammen ska omfattas av politiska beslut i berörd nämnd och i servicenämnden.

att tydliggöra principer för i vilka fall det kan vara aktuellt att lösa lokalförsörjningen genom extern förhyrning, inom eller utanför kommunkoncernen.

Vi bedömer att det sker ett arbete i linje med rekommendationen, där både policy och underliggande riktlinjer kommer att tydliggöra principerna.

att definiera en övergripande lokalförsörjningsgrupps roll i arbetet med strategisk lokalförsörjning.

Vi bedömer att ett arbete har påbörjats i enlighet med rekommendationen. Hur de strategiska frågorna för lokalförsörjning ska hanteras i en sådan gruppering kommer att tydliggöras i lokalförsörjningsprogrammet.

Lokalförsörjningsprocessen bedrivs med tillräcklig framförhållning och med ett långsiktigt perspektiv?

Föregående granskning

Frågan bedömdes som delvis uppfylld. Bedömningen var att hittillsvarande planering av lokalförsörjning till delar ger framförhållning och långsiktighet i lokalförsörjningsprocessen. Det fanns en arbetsplanering som fortlöpande uppdaterades som stöds av möten med förvaltningarnas representanter, samtidigt som det i kommunens budget redovisas projekt som ligger både inom och bortanför budgetens treåriga planering. Vi ansåg dock att framförhållningen och långsiktigheten kan öka genom en kommungemensam lokalförsörjningsplan, samt genom ett något längre perspektiv än nuvarande tidshorisont. En sådan plan ger transparens och stöd för den investeringsplanering som sker inom ramen för budgetprocessen. Vidare som underlag för att hantera externa hyresförhållanden som en del av en helhet, både inför strategiska val av egen regi eller hyra och inför strategiska val i samband med att kontrakt löper ut.

Vi ansåg att en gemensam lokalförsörjningsplan bör ha en tidshorisont på ca tio år, med en nulägesinventering, behov utifrån demografiska förutsättningar, reinvesteringsbehov, eventuella myndighetskrav eller andra brister i lokalens ändamålsenlighet. Vidare att lokalförsörjningen behandlas i relation till övrig samhällsplanering, markresurser och fysisk planering, samt genomförandekapacitet. Planen bör uppdateras årligen, beslutas av servicenämnden och utgöra ett stöd för budgetberedningsprocessen.

Som ett led i att skapa framförhållning och långsiktighet ansåg vi att den gemensamma lokalförsörjningsplanen bör ta sin utgångspunkt i förvaltningsvisa planer, vilka upprättas per lokalkategori och uppdateras årligen, samt underställs respektive nämnd för beslut.

Vidare bedömdes det vara en brist att servicenämnden saknade nyckeltal för uppföljning av lokalbeståndets nyttjandegrad och yteffektivitet.

Bedömningen mynnade ut i rekommendationerna:

- att servicenämnden ansvarar för att upprätta en kommungemensam lokalförsörjningsplan med en tidshorisont på upp till tio år, som redovisar nuläge, behov utifrån demografiska förutsättningar och reinvesteringsbehov, samt att hänsyn tas till övrig samhällsplanering, markresurser, fysisk planering och genomförandekapacitet.

- att det till grund för den kommungemensamma planen upprättas förvaltningsvisa planer per lokalkategori som beslutas i respektive nämnd.

- att servicenämnden följer upp nyckeltal för lokalbeståndets nyttjandegrad och yteffektivitet.

Servicekommittén svar

Av servicekommitténs svar framgår:

”Att bygga ett verktyg som långsiktigt, bortom budgetperioden, beskriver verksamheternas lokalbehov ger en god framförhållning, en bättre styrning av hur lokalbehoven kan tillgodoses, vilka alternativ som kan erbjudas och hur resurser nyttjas på bästa sätt. Arbetet med lokalförsörjning behöver löpa som en röd tråd genom hela den fysiska planeringsprocessen för att takta och analysera framtida verksamhetsbehov.”

”Som nämnts är verksamheternas prognoser och behovsanalyser viktiga verktyg för att fånga det långsiktiga lokalbehovet och blicka bortom budgetperioden. Inom varje förvaltning behöver finnas en lokalsamordnare som representerar och för fram förvaltningens lokalbehov över tid.”

”Serviceförvaltningen förstärker med en lokalstrategi vars uppdrag blir att tillsammans med verksamheterna fånga dem långsiktiga lokalbehoven genom hela den fysiska planeringsprocessen. På så vis säkerställs ett hållbart arbete över tid.”

lakttagelser uppföljande granskning

Av intervju framgår att vikten av att behovet av lokalförsörjning har ett stöd i den fysiska planeringen. En utveckling av detta arbete med bland annat en förbättrad samverkan är något som har prioriterats. I och med lokalstrategin har en närmare samverkan etablerats med samhällsbyggnadskontoret och mark- och exploateringsenheten, där översiktsplanen och bostadsförsörjningsprogrammet (ett nytt sådant är under framtagande genom samhällsbyggnadskontoret) är styrande och viktiga instrument kopplat till de nämnds-/förvaltningsvisa behovsbedömningarna som genomförs.

Efter föregående granskning har i arbetsdokument investeringsplaneringen för lokaler förlängts från tre till fem år, men ett arbete har även påbörjats för att synliggöra behoven på längre sikt.

I det arbete som påbörjats för att utveckla lokalförsörjningsprocessen är ambitionen att kunna ta fram och fatta beslut om en lokalförsörjningsplan som sträcker sig över en tioårsperiod, där periodens första fem år tydliggörs på objektsnivå och år. För perioden därefter avses att ge en bild över behoven, men med något mindre precision. Varje år ska en rullande uppdatering ske av planen. Planen tar sin grund i årliga nämndvisa behovsbedömningar till grund för kommunens övergripande strategiska lokalförsörjningsplan.

Av intervju framgår att detta arbetssätt beräknas ge både bättre framförhållning och ökad långsiktighet. I sammanhanget betonas ambitionen att bygga lokalförsörjningsplanen på nämndvisa planer, och att underlagen ska ligga till grund för beredning i samband med kommunens investeringsprocess inför beslut om investeringar.

Av intervju framgår att det kommer att ställas relativt omfattande krav på de nämndvisa behovsbeskrivningarna.

Av intervju framgår att gällande nyckeltal för servicenämnden att följa upp har ännu inga sådana upprättats. En översyn av detta kommer att ske när policydokumentet är på plats.

Bedömning

Revisionsfrågan är ännu inte fullt ut uppfylld, men vi konstaterar att arbete pågår i linje med rekommendationerna.

Bedömning utifrån rekommendationerna:

- att servicenämnden ansvarar för att upprätta en kommungemensam lokalförsörjningsplan med en tidshorisont på upp till tio år, som redovisar nuläge, behov utifrån demografiska förutsättningar och reinvesteringsbehov, samt att hänsyn tas till övrig samhällsplanering, markresurser, fysisk planering och genomförandekapacitet.

- att det till grund för den kommungemensamma planen upprättas förvaltningsvisa planer per lokalkategori som beslutas i respektive nämnd.

Efter föregående granskning har i arbetsdokument investeringsplaneringen för lokaler förlängts från tre till fem år. I det arbete som påbörjats för att utveckla lokalförsörjningsprocessen är ambitionen att ta fram en lokalförsörjningsplan som sträcker sig över en tioårsperiod, som årligen uppdateras. Planen ska bygga på underliggande nämnds-/förvaltningsvisa behovsbedömningar. Vi bedömer att de ambitioner som redovisas och hittillsvarande arbete är i linje med rekommendationerna.

- att servicenämnden följer upp nyckeltal för lokalbeståndets nyttjandegrad och yteffektivitet

För närvarande finns inga nyckeltal framtagna för servicenämndens uppföljning. En översyn av detta kommer att ske när policydokumentet är på plats.

Det finns tillräckliga beslutsunderlag med koppling till styrdokument, finansiella och verksamhetsmässiga mål, fysisk planering, demografisk utveckling, samt ekonomiska kalkyler över investeringsutgift och driftpåverkan?

Det finns olika handlingsalternativ och konsekvensanalyser som en del av beslutsprocessen?

Föregående granskning

Revisionsfrågornas iakttagelser behandlades under gemensam rubrik. De båda frågorna bedömdes var för sig som delvis uppfyllda. Bedömningen var att beslutsunderlag upprättas för varje behov, men att underlagen behöver utvecklas. Vi ansåg att den utveckling som skett och pågår med lokalfunktionsprogram ger en bra grund för upprättande av behovsunderlag med effektiva lokallösningar.

Vi ansåg dock att behovsbedömningen behöver tydliggöras med beskrivning om vad som ligger tillgrund i form av exempelvis demografi och/eller reinvesteringsbehov, samt hur investeringen bidrar till verksamhetens måluppfyllelse. Vidare att det tydliggörs hur

verksamhetens ekonomi eventuellt påverkas, utöver vad som följer av investeringsutgift och den drift som kopplas till själva objektet.

Vidare ansåg vi att transparensen behöver öka om vilka överväganden som skett avseende handlingsalternativ genom att dessa framgår av underlaget, med redovisning av konsekvensen för de olika handlingsalternativen. Vidare att krav ska ställas, förslagsvis i policy/riktlinjer för lokalförsörjning, på tillräcklig behovsanalys och förstudie, samt att en kvalitetssäkring sker av underlagen, innan ett behov kan upptas i en lokalförsörjningsplan.

Följande rekommendation lämnades:

Vi rekommenderar att utveckla underlagen för behovsbedömning/förstudie och säkerställa att ett tillräckligt underlag ligger till grund för de objekt som upptas i lokalförsörjningsplanen.

Servicekommitténs svar

Av servicekommitténs svar framgår:

”Arbetet med förstudier är uppstartat idag som ett led i att tydliggöra omfattningen och kravställningar i ett projekt från beställare (fastighetsförvaltningen) till utförare (projekt- och byggheten) i nya projekt.”

lakttagelser uppföljande granskning

I och med lokalstrategen har en närmare samverkan etablerats med samhällsbyggnadskontoret och mark- och exploateringsenheten, där översiktsplanen och bostadsförsörjningsprogrammet är styrande och viktiga instrument kopplat till de nämnds-/förvaltningsvisa behovsbedömningarna som genomförs.

I den process för lokalförsörjning som arbetas fram kommer vikten av de nämnds-/förvaltningsvisa behovsanalyserna att betonas. Av intervju framgår att det kommer att ställas relativt omfattande krav på de nämnds-/förvaltningsvisa behovsbeskrivningarna. Ett arbete pågår med att arbeta om nuvarande behovsblankett i samverkan med berörda förvaltningar.

Bedömning

Revisionsfrågan är ännu inte fullt ut uppfylld, men vi konstaterar att arbete pågår i linje med rekommendationerna.

Bedömning utifrån rekommendationerna:

Vi rekommenderar att utveckla underlagen för behovsbedömning/förstudie och säkerställa att ett tillräckligt underlag ligger till grund för de objekt som upptas i lokalförsörjningsplanen.

För närvarande pågår ett arbete med att utveckla underlagen för att ta fram behovsbedömningar.

2022-11-25

Jörn Wahlroth

Uppdragsledare/projektledare

Denna rapport har upprättats av Öhrlings PricewaterhouseCoopers AB (org nr 556029-6740) (PwC) på uppdrag av Kalmar kommuns revisorer enligt de villkor och under de förutsättningar som framgår av projektplan. PwC ansvarar inte utan särskilt åtagande, gentemot annan som tar del av och förlitar sig på hela eller delar av denna rapport.

Kalmar kommunrevision

2022-11-25

Servicenämnden

För kännedom

Kommunstyrelsen

Kommunfullmäktiges presidium

Uppföljande granskning avseende fordonshantering

På uppdrag av revisorerna i Kalmar kommun har PwC genomfört en uppföljande granskning i syfte att bedöma om servicenämnden vidtagit tillräckliga åtgärder med hänsyn till revisorernas bedömda brister och rekommendationer i tidigare genomförd granskning av kommunens fordonshantering.

Av rapporten framgår, med föregående revisionsrapport, samt servicenämndens svar som grund, vilka åtgärder som vidtagits och vad som kvarstår utifrån bedömningar och rekommendationer.

Bedömningen är att servicenämnden i huvudsak inte har vidtagit åtgärder med hänsyn till revisorernas rekommendationer utifrån tidigare genomförd granskning av fordonshanteringen.

Vi önskar få svar från servicenämnden, senast den 17 april 2023, med redogörelse av åtgärder utifrån den uppföljande granskningens resultat. Vi rekommenderar nämnden att som rutin, inom rimlig tid, följa upp vidtagna åtgärder utifrån de svar som har lämnats till kommunens revisorer.

Kommunfullmäktiges presidium får ta ställning till om rapporten ska biläggas fullmäktiges handlingar.

För kommunens revisorer

Per Dahl
Ordförande

Jan Bengtsson
Vice ordförande

Uppföljande granskning - Fordonshantering

Kalmar kommuns förtroendevalda revisorer

November 2022

Emma Ekstén, certifierad kommunal revisor

Sammanfattning

PwC har, på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Kalmar kommun, genomfört en uppföljande granskning av fordonshanteringen från år 2021. Syftet har varit att bedöma om servicenämnden vidtagit tillräckliga åtgärder med hänsyn till revisorernas bedömda brister och rekommendationer i tidigare genomförd granskning.

Vi bedömer att servicenämnden i huvudsak inte har vidtagit åtgärder med hänsyn till revisorernas rekommendationer utifrån genomförd granskning av fordonshanteringen. Vi ser att ett arbete är pågående för att komma vidare med frågorna framåt.

Tabellen nedan redogör för lämnade rekommendationer i den tidigare granskningen och huruvida dessa är genomförda.

Rekommendation	Rekommendation genomförd
Service­nämnden rekommenderas att ta fram dokumenterade riktlinjer som anger roll- och ansvars­fördelningen, både inom den egna förvaltningen samt gränsdragningen mellan service­förvaltningen som leasing­givare och övriga verksamheter som leasing­tagare.	Rekommendationen är ej åtgärdad då nya styrdokument inte tagits fram, men vi noterar att det finns ett pågående arbete att upprätta en dokumenterad roll- och ansvars­fördelning
Vi rekommenderar att servicenämnden tillser att det tas fram riktlinjer som beskriver hur användandet av kommunens fordon ska ske i form av bland annat körsäkerhet, vård och underhåll, eller övriga instruktioner för handhavande av kommunens fordon som gäller i hela kommunen. Riktlinjerna bör också beskriva förhållningssättet för privat användande exempelvis vid jour.	Rekommendationen är ej åtgärdad. Det finns inte några riktlinjer som anger hur användandet av kommunens fordon ska ske annat än det som anges i trafiksäkerhetspolicyn. Enligt intervjuade kommer fordonssamordnaren ha som uppdrag att ta fram sådana gemensamma styrdokument.
Vi rekommenderar att det sker ett arbete för att förbättra infrastrukturen avseende laddning och tankning för att på sikt kunna möta fullmäktiges mål om en fossilbränslefri kommun år 2023.	Rekommendationen är ej åtgärdad. Sedan granskningen gjordes har det inte genomförts några större satsningar på infrastrukturen, delvis på grund av att det inte finns några intressenter gällande tankstationer för gas samt att det finns svårigheter i att påverka den laddinfrastruktur som inte ingår i kommunens fastigheter.
Vi rekommenderar att det i kommande upphandlingar bör övervägas att digitala körjournaler införskaffas i samtliga fordon.	Rekommendationen är delvis åtgärdad. Ny upphandling är inte slutförd men ambitionen är att den pågående upphandlingen ska leda till att körjournaler finns i samtliga fordon.
Vi rekommenderar att det upprättas ett systematiskt uppföljningsarbete avseende användandet av kommunens fordon för att säkerställa en korrekt hantering och för att stärka den interna kontrollen.	Rekommendationen är ej åtgärdad. Något ytterligare uppföljningsarbete jämfört med vad som fanns vid den tidigare granskningen finns inte, men det finns en förhoppning om att komma vidare i frågan då fordonssamordnaren har anställts.

Rekommendationer

- Vi rekommenderar att servicenämnden fortsatt beaktar de rekommendationer som lämnades i samband med granskningen från år 2021.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Inledning	4
Bakgrund	4
Syfte och revisionsfrågor	4
Revisionskriterier	4
Avgränsning	4
Metod	4
Tidigare genomförd granskning	5
Granskningsresultat	9
Uppföljande granskning avseende fordonshantering	9
laktagelser	9
Beskrivning över vidtagna åtgärder	9

Inledning

Bakgrund

Tidigt under år 2021 genomfördes en granskning avseende kommunens fordonshantering. Granskningens syfte var att bedöma om servicenämnden har en ändamålsenlig fordonshantering. Den sammanfattande bedömningen var att servicenämnden inte helt har en ändamålsenlig fordonshantering.

En rad rekommendationer lämnades, bl a avseende att ta fram dokumenterade riktlinjer som anger roll- och ansvarsfördelningen, både inom den egna förvaltningen samt gränsdragningen mellan serviceförvaltningen som leasinggivare och övriga verksamheter som leasingtagare. Vidare tillse att det tas fram riktlinjer som beskriver hur användandet av kommunens fordon ska ske, samt att det upprättas ett systematiskt uppföljningsarbete avseende användandet av kommunens fordon för att säkerställa en korrekt hantering och för att stärka den interna kontrollen.

Kommunens revisorer har inom ramen för sin riskbedömning beslutat genomföra en uppföljande granskning utifrån tidigare bedömda brister och rekommendationer.

Syfte och revisionsfrågor

Syftet med den uppföljande granskningen och revisionsfrågan är att bedöma om servicenämnden vidtagit tillräckliga åtgärder med hänsyn till revisorernas bedömda brister och rekommendationer i tidigare genomförd granskning.

Revisionskriterier

Med revisionskriterier avses de bedömningsgrunder som bildar underlag för revisionens analyser och bedömningar.

Den uppföljande granskningen genomförs med utgångspunkt i följande revisionskriterier:

- Lag (2011:846) om miljökrav vid upphandling av bilar och vissa kollektivtrafiktjänster
- Kommunfullmäktiges styrande dokument
- Konkurrensverkets kriterier för fordon.

Avgränsning

Den uppföljande granskningen avgränsas till servicenämndens ansvar.

Metod

I samband med granskningen redovisas föregående rapports bedömningar, där uppmärksammade brister och rekommendationer lyfts fram, jämte det av servicenämnden lämnade svaret på granskningen. Intervjuer har skett med transportchef och leasingansvarig på serviceförvaltningen. Även genomgång av relevanta dokument har skett.

Granskningsrapporten har även varit föremål för faktaavstämning till de berörda som intervjuats.

Tidigare genomförd granskning

Den sammanfattande bedömningen som lämnades i samband med den föregående granskningen var att att servicenämnden *inte helt* hade en ändamålsenlig fordonshantering.

De bedömningar kopplade till respektive revisionsfråga som lämnades vid granskningen var:

1. *Finns en ändamålsenlig organisation med tydlig ansvarsfördelning för kommunens fordonshantering?*

Revisionsfrågan bedömdes som **delvis** uppfylld.

Inom serviceförvaltningen fanns en tydlig roll- och ansvarsfördelning vad avser kommunens fordon. DEt ansågs att det saknades dokumenterade riktlinjer som bidrog till att tydliggöra roll- och ansvarsfördelningen mellan förvaltningarna som beställare och serviceförvaltningen som utförare samt gränsdragningen mellan dessa.

2. *Finns riktlinjer och rutinbeskrivningar för användning av kommunens fordon?*

Revisionsfrågan bedömdes som **delvis** uppfylld.

Utöver trafiksäkerhetspolicyn, alkohol- och drogpolicyn och serviceförvaltningens verksamhetshandbok fanns inte några riktlinjer som gäller för användande av kommunens fordon. Det finns enligt vår mening inte några riktlinjer som gäller kommunövergripande för handhavandet av fordonen..

3. *Finns en policy för kommunens upphandling av bilar vad avser säkerhet, utrustning, miljö, byte av bilar och efterföljs i så fall denna?*

Revisionsfrågan bedömdes som **uppfylld**.

Policy för kommunens upphandling innehöll bestämmelser vad avser miljö och i upphandlingen ställs krav som rör säkerhet och utrustning. Det fanns också rutiner för byte av bilar. Då statistik från kommunen påvisar att koldioxidutsläppen minskade och att andelen fossilfria fordon ökade ansågs att upphandlingspolicyn efterföljdes inom miljöområdet. Verksamheterna upplevde svårigheter att möta miljökraven mot bakgrund av den infrastruktur som fanns tillgänglig..

4. *Görs ändamålsenliga behovsbedömningar, samt kalkyler och andra överväganden om bilar ska köpas eller leasas?*

Revisionsfrågan bedömdes som **ej uppfylld**.

Det genomfördes inte några behovsbedömningar gällande kommunens fordon som helhet. Förvaltningarna gjorde själva i viss mån behovsbedömningar för sina egna verksamheter. Det gjordes inte heller några kalkyler för att bedöma om en bil skulle leasas eller köpas. Däremot gjordes andra övervägande för om leasing eller köp skulle ske.

5. *Vilken intern kontroll finns avseende bland annat användandet genom körjournaler och uppföljning av nyttjandegrad?*

Revisionsfrågan bedömdes som **delvis uppfylld**.

Servicenämnden hade inte beslutat om några kontrollområden som rörde kommunens fordonshantering. Det genomfördes däremot kontroller inom verksamheten. De digitala körjournalerna saknade några av de beståndsdelar som rekommenderades av Skatteverket gällande upprättande av körjournal samt förhöll det sig att flera av kommunens fordon saknade körjournaler.

Rekommendationer som lämnades vid genomförd granskning var:

- Servicenämnden rekommenderas att ta fram dokumenterade riktlinjer som anger roll- och ansvarsfördelningen, både inom den egna förvaltningen samt gränsdragningen mellan serviceförvaltningen som leasinggivare och övriga verksamheter som leasingtagare.
- Vi rekommenderar att servicenämnden tillser att det tas fram riktlinjer som beskriver hur användandet av kommunens fordon ska ske i form av bland annat körsäkerhet, vård och underhåll, eller övriga instruktioner för handhavande av kommunens fordon som gäller i hela kommunen. Riktlinjerna bör också beskriva förhållningssättet för privat användande exempelvis vid jour.
- Vi rekommenderar att det sker ett arbete för att förbättra infrastrukturen avseende laddning och tankning för att på sikt kunna möta fullmäktiges mål om en fossilbränslefri kommun år 2023.
- Vi rekommenderar att det i kommande upphandlingar bör övervägas att digitala körjournaler införskaffas i samtliga fordon.
- Vi rekommenderar att det upprättas ett systematiskt uppföljningsarbete avseende användandet av kommunens fordon för att säkerställa en korrekt hantering och för att stärka den interna kontrollen.

Nämndens lämnade svar på revisionsrapport

Servicenämnden beslutade 2021-06-16 § 88 om svar på genomförd granskning av fordonshantering. Svaret innehöll följande utifrån granskningens rekommendationer:

Rekommendation:

Servicenämnden rekommenderas att ta fram dokumenterade riktlinjer som anger roll- och ansvarsfördelningen, både inom den egna förvaltningen samt gränsdragningen mellan serviceförvaltningen som leasinggivare och övriga verksamheter som leasingtagare.

Vi rekommenderar att det upprättas ett systematiskt uppföljningsarbete avseende användandet av kommunens fordon för att säkerställa en korrekt hantering och för att stärka den interna kontrollen

Nämndens svar:

Inom projektet "Mobilitet som tjänst" fanns ambitionen att skapa ett av mobilitetsråd som skulle vara beslutande inom frågor rörande kommunens persontransporter. Rådet skulle ha representanter från leasinggivare och leasingtagare samt för infrastruktur, och miljö.

Uppdragsbeskrivningen innefattade följande områden;

- Kommunövergripande nyttjande av fordon. Bokningssystem, nyckelskåp, bilpooler, betalningsmodell.
- Miljömål. Fossilfri fordonsflotta.
- Infrastruktur för laddning och tankning.
- Beteendefrågor och normer för hållbar mobilitet.
- Upphandling av ramavtal för fordon och annan utrustning.
- Val av fordon till verksamheterna.
- Riktlinjer och regelverk för utrustning och nyttjande av fordonen. Till exempel alkolås, digital körjournal och vård & underhåll.
- Parkeringsfrågor.

Rekommendation:

Vi rekommenderar att servicenämnden tillser att det tas fram riktlinjer som beskriver hur användandet av kommunens fordon ska ske i form av bland annat körsäkerhet, vård och underhåll, eller övriga instruktioner för handhavande av kommunens fordon som gäller i hela kommunen. Riktlinjerna bör också beskriva förhållningssättet för privat användande exempelvis vid jour.

Nämndens svar:

Servicenämnden avsåg att ta fram riktlinjer som beskriver hur användandet av kommunens fordon ska ske i form av bland annat körsäkerhet, vård och underhåll, eller övriga instruktioner för handhavande av kommunens fordon som gäller i hela kommunen. Riktlinjerna skulle också beskriva förhållningssättet vid privat användande och beredskap.

Rekommendation:

Vi rekommenderar att det sker ett arbete för att förbättra infrastrukturen avseende laddning och tankning för att på sikt kunna möta fullmäktiges mål om en fossilbränslefri kommun år 2023.

Nämndens svar:

Inom mobilitetsrådet skulle frågor gällande infrastruktur att behandlas för samtliga förvaltningar. Finansiering av denna infrastruktur kommer ske genom klimatväxlingspengar som från och med 2021 finns tillgängliga i serviceförvaltningen hos fastighetsverksamheten.

Rekommendation:

Vi rekommenderar att det i kommande upphandlingar bör övervägas att digitala körjournaler införskaffas i samtliga fordon.

Nämndens svar:

Beslut om digitala körjournaler och dess syfte skulle tas samt ny upphandling är planerades under 2021.

Gällande att genomföra *behovsbedömningar* svarade nämnden att mobilitetsrådet fick ansvar för det kommunövergripande nyttjandet av fordon och skulle därmed göra behovsbedömningar som innefattar helheten. Det avsågs även att dokumentera rutin som tydliggör bedömningsgrunder för leasing eller om köp skall ske.

Granskningsresultat

Uppföljande granskning avseende fordonshantering

lakttagelser

Beskrivning över vidtagna åtgärder

Roller och ansvar

Sedan förra granskningen gjordes under år 2021 har det beslutats om en organisationsförändring där de som arbetar med fordonsfrågor idag från och med 2023-01-01 kommer tillhöra produktionsenheten. Detta tros inte ha någon större påverkan kring det dagliga arbetet gällande fordonshantering. I övrigt har det också anställts en fordonssamordnare som kommer hantera de praktiska frågorna kring fordonen.

I den tidigare granskningen lyftes behovet av att ta fram styrdokument som anger roll- och ansvarsfördelningen gällande kommunens fordon. Detta finns fortfarande inte framtaget men fordonssamordnare har som ansvar att arbeta fram styrdokument som bland annat beskriver roll- och ansvarsfördelningen. Det framhålls vid intervjuer att omsorgsförvaltningen har tagit fram ett eget styrdokument som klargör roll- och ansvarsfördelningen från deras perspektiv.

Behovsbedömningar

Vidare ingår det också i fordonssamordnarens uppdrag att tillsammans med förvaltningarna se över vilket fordonsbehov som finns. Sedan granskningen genomfördes beskrivs det också att omsorgsförvaltningen har tagit över samordningen av socialförvaltningens fordon. Tillsammans med den fordonssamordnaren har de sett över fordonsmängden vilket lett till att fordon flyttats om och att antalet fordon har minskats. Fordonsbehovet bedöms fortfarande i samråd med verksamheterna, men transportcentralen hade önskat ett större mandat att styra vilka fordon som ska användas av de respektive verksamheterna.

Revidering av styrdokument

Trafiksäkerhetspolicyn reviderades i juni månad år 2021. Av policyn framgår numera några punkter kopplat till handhavandet av kommunens fordon. Bland annat framgår att medarbetare ska ha en attityd och ett förhållningssätt till trafik och medtrafikanter så att de betraktas som ett föredöme i trafiken och värnar om varumärket Kalmar kommun, att föregå med gott exempel och framföra fordon på ett föredömligt sätt och beakta var fordonet får parkeras och undvika att köra på gång- och cykelbanor, gågator eller andra liknande transportvägar samt att ha den behörighet och den hälsa som krävs för att på ett trafiksäkert sätt köra i tjänsten. Det framhålls också finnas ett styrdokument inom socialförvaltningen där det beskrivs att privat användning av fordon inte får ske, det framgår dock inte av något kommunövergripande dokument.

I intervjuer beskrivs också att det sker ett arbete med att ta fram en ny arbetsmiljöhandbok som bland annat kommer innehålla information om alkohol och droger samt syftet med att ha alkohol i fordonen. Det beskrivs också att när Covid 19-pandemin bröt ut kopplades samtliga alkohol ur för att minska smittspridningen. Dessa har inte fullt ut tagits i bruk igen.

Miljö- och hållbarhet

Likt tidpunkten för förra granskningen redovisas koldioxidutsläppen fortfarande en gång årligen. Den totala andelen fordon i kommunen har ökat då antalet anställda har ökat, men samtidigt har också andelen gasfordon och elfordon ökat de senaste åren.

Det beskrivs också att det på ett kommunövergripande plan sker ett arbete med att ta fram en koldioxidbudget där också fordonshanteringen ingår. Framöver beskrivs att det behöver göras ytterligare arbete gällande miljömål och liknande bland annat gällande att se över bilpooler, dela fordon på ett mer effektivt sätt i kommunen samt laddinfrastruktur.

Vid den föregående granskningen framkom att verksamheterna ansåg att det kunde vara svårt att möta miljökraven mot bakgrund av begränsade laddmöjligheter och för få möjligheter till att tanka gas. Denna problematik uppges fortfarande vara gällande. Det har inte funnits några intressenter när det kommer till att upprätta tankstationer för gas förutom vid ett tillfälle men då fanns inte någon tillgänglig mark. Laddinfrastrukturen uppges vara god när det gäller kommunens egna fastigheter, men det svåra är att påverka laddinfrastrukturen där kommunen inte äger fastigheten.

Enligt kommunfullmäktiges mål ska kommunen vara fossilfri år 2023. Det har dock framkommit nya utmaningar gällande området sedan den förra granskningen gjordes. Det säkerhetspolitiska läget har förändrats och en eventuell elbrist är mer påtaglig, vilket får effekt för kommunens fordon. Varken el eller gas går att lagra för tankning senare. I samband med att upphandling av nya fordon nu pågår så kommer det vara möjligt att avropa några fler dieselmodeller till de som arbetar på landsbygden. Dessa ska tankas med den förnybara dieseln HVO.

Leasing kontra inköp av fordon

Transportchefen har genomfört en föredragning i nämnden gällande leasing av fordon i september månad år 2022. Nämnden fick då information om att det är fordonstyp och vem som är kund avgör om Transportcentralen ska leasa eller köpa fordonet. Köp av fordon sker när det gäller flakbilar och maskiner till förvaltningar samt alla typer av fordon till bolag och förbund. Transportcentralen lyfter 25% moms vid köp. Köpet läggs upp och skrivs av som en investering i kommunens anläggningsregister och Transportcentralen debiteras månadsvis för avskrivning och internränta.

Köp budgeteras i investeringsbudget.

Personbilar och skåpbilar till förvaltningar leasas och beställning görs till Nordea finans. Avbetalning sker på 60 månader och Transportcentralen debiteras leasingavgift, ränta

samt 12,5% moms. Transportcentralen löser sedan bilen till 20% restvärde som läggs upp som ett köp.

Transportcentralen hyr därefter ut fordon och maskiner genom interna leasingavtal. Avtalen ser likadana ut till kund oberoende om Transportcentralen har köpt eller leasat fordonet eller maskinen. Det är en operationell leasing med fast månadskostnad över hela avtalstiden där allt ingår förutom drivmedel, tvätt och eventuella böter.

Körjournaler

Vid föregående granskning noterades att det inte fanns körjournaler i samtliga fordon. Numera finns det i 334 fordon av 525 fordon, alltså inte i samtliga. Det skulle ske en ny upphandling gällande körjournaler men upphandlingen har dragit ut på tiden. Detta uppges delvis bero på att numera ska en nyttorealiserings ska göras när digitala tjänster ska upphandlas och kommunens digitaliseringschef ska vara delaktig. En nyttorealiserings är nu gjord och redovisningschefen behöver godkänna att körjournal ska installeras i samtliga fordon.

Sedan den förra granskningen har körjournaler installerats i socialförvaltningens fordon i samband med att dessa lämnats på service.

I samband med upphandlingen av körjournaler kommer också ett nytt bokningssystem för fordonen upphandlas som ska vara gemensamt för kommunen.

2022-11-25

Jörn Wahlroth
Uppdragsledare

Emma Ekstén
Projektledare

Denna rapport har upprättats av Öhrlings PricewaterhouseCoopers AB (org nr 556029-6740) (PwC) på uppdrag av Kalmar kommun enligt de villkor och under de förutsättningar som framgår av projektplan. PwC ansvarar inte utan särskilt åtagande, gentemot annan som tar del av och förlitar sig på hela eller delar av denna rapport.